

UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE

OCH

FÖRSLAG

ANGÅENDE

VETERINÄRVÄSENDETS ORDNANDE,

AFGIFVET DEN 5 DECEMBER 1874

AF

I NÅDER FÖRORDNADE KOMITERADE,

JEMTE SUNDHETS-KOLLEGII I ÄRENDET AFGIFNA UTLÅTANDE.

STOCKHOLM, 1875

P. A. NORSTEDT & SÖNER
KONGL. BOKTRYCKARE.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Sedan Eders Kongl. Maj:t den 11 sistlidne September i Nåder förordnat undertecknade att i egenskap af särskildt utsedde komiterade sammanträda i hufvudstaden för att uppgöra underdånigt förslag angående de åt-

gärder, hvilka kunna vara af behovet påkallade för att bringa rikets veterinärväsende i ett ändamålsenligt och med tidens fordringar öfverensstämmande skick, så hafva komiterade till fullgörande af detta uppdrag den 5 Oktober sammankommit härstädes och få nu, sedan komiterades arbeten denna dag afslutats, härmed till Eders Kongl. Maj:ts pröfning öfverlemnade underdånigt betänkande angående det dem till utredning förelagda ämne jemte förslag till nya eller förändrade stadgar och instruktioner, hvilka i sammanhang med denna utredning blifvit af komiterade utarbetade.

Det ämne, som sålunda blifvit öfverlemnadt till komiterades behandling, har i vårt land flere gånger varit föremål för såväl statsmakternas som underordnade myndigheters pröfning samt framkallat många olika förslag, utan att något af dessa befunnits fullt tillfredställande eller ledt till några för den viktiga frågans slutliga lösning gynsamma resultat.

Innan emellertid komiterade gå att framställa sina åsikter uti förevarande ämne, hafva komiterade ansett sig böra lemna en kort redogörelse för veterinärväsendets uppkomst och utveckling samt närvarande ståndpunkt i vårt land.

Historisk
öfversigt rö-
rande veteri-
närväsendet.

För jemt ett århundrade sedan eller år 1774 inrättades på Konung GUSTAF III:s befallning af Lektorn, sedermera Professorn Petter Hernqvist å det i närheten af Skara stad belägna hemmanet Brogården, hvilket Hernqvist då i sin egenskap af lektor i matematik vid Skara gymnasium innehade såsom prebendejord, en veterinäranstalt, som på samma gång skulle vara ett läroverk för bildandet af veterinärer och en sjukvårdsanstalt, vid hvilken ortens innevånare hade tillfälle att kostnadsfritt erhålla vård och råd för sjuka husdjur, hvarjemte det skulle åligga Hernqvist att mot åtnjutande af en årlig pension af 1,000 daler silfvermynt hvar tredje år utexaminera minst tvenne i veterinärkonsten inöfvade personer, som kunde för det allmännas tjänst användas. Till inrättningens ytterligare befrämjande blef genom Kongl. Brevet den 8 Maj 1775 hemmanet Brogården upplåtet åt Hernqvist »till en lazarettsinrättning för sjuka kreatur», och genom Kongl. Brevet den 15 Juli 1776 erhöll inrättningen ett årligt anslag af 480 daler silfvermynt till inköp af utländska instrumenter, medicinalier m. m., hvarjemte genom Kongl. Brevet den 5 Januari 1780 åt Hernqvist anvisades ett årligt belopp af 83 riksdaler 16 skillingar specie till aflöning åt en adjunkt. Med dessa ringa bidrag från statens sida skulle det emellertid

varit omöjligt för inrättningen att verka för det afsedda ändamålet, om icke Hernqvist tid efter annan af egna tillgångar bekostat såväl åtskilliga byggnader som andra inrättningens behof; och då han år 1808 afled, hade han för att betrygga inrättningens framtid till densamma testamenterat nästan all sin efterlemnade egendom, som uti den af föreståndaren för veterinärinrättningen i Skara för år 1872 afgifna årsberättelse beräknats till ett penningevärde af 90,600 riksdaler, så att med de öfriga gåfvor, hvilka, enligt samme föreståndares uppgifter, från myndigheter och enskilde personer sedermera kommit inrättningen till godo, densamma skulle för närvarande i gåfvomedel ega omkring 100,000 riksdaler. Sedan efter Hernqvists död de af honom förlänade donationer stäpts under offentlig tillsyn, utfärdades af Kongl. Maj:t för inrättningen den 31 Mars 1813 en ordningsstadga, enligt hvilken uppsigten öfver dess verksamhet och förvaltning uppdrogs åt en, i Hernqvists testamente förordnad direktion med Landshöfdingen i länet såsom sjelfskrifven ordförande, hvarjemte inrättningen i sin vetenskapliga verksamhet ställdes under Sundhets-Kollegium; utvisande i öfrigt nämnda ordningsstadga, ehuru sådant likväl icke finnes i bestämda ordalag uttryckt, att inrättningens ändamål skulle vara att utbilda veterinärläkare och särskildt sådana för kavalleriets behof. Samtidigt härmed hade Sundhets-Kollegium erhållit Nädig befallning att afgifva utlåtande angående »utvidgning af läroverk för veterinärkunskapens inhemtande»; och sedan Kollegium år 1812 afgifvit ett sådant utlåtande jemte förslag till upprättande af en veterinärinrättning i Stockholm, men detta förslag icke föranlett till någon vidare åtgärd, gjorde rikets år 1818 församlade Ständer hos Kongl. Maj:t underdånig framställning om behofvet af veterinärvetenskapens befrämjande. I anledning häraf anbefalde Kongl. Maj:t den 24 Augusti 1819 inrättandet af en veterinäranstalt i hufvudstaden och upplät för sådant ändamål genom Nädiga Bref af den 18 December 1819 och den 30 Mars 1820 den till koppympningsanstalt å Ladugårdslandet begagnade byggnad och plats äfvensom den vid saltsjön belägna delen af samma tomt, hvarjemte för inrättningens anordnande å nämnda tomter anvisades ett belopp af 29,000 riksdaler banko. År 1821 trädde den nya inrättningen i verksamhet, och det för densamma föreslagna reglemente erhöll Kongl. Maj:ts stadfästelse den 28 Maj 1824, då inrättningen jemväl ställdes under öfverinseende af Sundhets-Kollegium, hvarefter inrättningen, som dels år 1830 utvidgades genom upplåtelsen af åtskilliga, Ladugårdslands Kronobränneri tillhöriga byggnader, för hvilkas anordnande för inrättningens behof anslogs ett belopp af 5,000 riksdaler banko, dels år 1845 erhöll en förhöjning i sin stat af 666 riksdaler 32 skillingar banko, fortfor under några tiotal af år både såsom sjukvårdsanstalt för husdjur och såsom läroanstalt för utbildande af veterinärer och hofslagare.

Veterinärinrättningen i Skara, som under tiden fortgått i sin verksamhet, tillskyndades emellertid en känbar förlust derigenom, att dess dåvarande föreståndare Norling äfven förordnades till föreståndare för läroanstalten i Stockholm, dit han år 1821 afflyttade, och der han, jemte det han fortfarande var föreståndare jemväl för inrättningen i Skara, förblef boende i 34 år. Då emellertid eleverne vid läroverket i Skara för genomgående af fullständig kurs äfven måste förskaffa sig undervisning och kunskapsbetyg af läroverkets föreståndare, blef deraf en följd, att eleverne alltid nödgades infinna sig i Stockholm för att vid veterinärläroverket derstädes afsluta sin kurs, hvarigenom också den fullständiga afgangsexamen vid inrättningen i Skara tills vidare upphörde och öfvergick till läroverket i Stockholm allena.

Den obestämda ställning, som veterinärinrättningen i Skara till följd häraf kom att intaga med afseende å den veterinära undervisningen, i förning med ett alltjemt ökad behof af veterinärer ådagalade emellertid nödvändigheten af en ändamålsenligare reglering af veterinärundervisningen och af förvaltningen af de för densamma bildade läroanstalter. På grund af framställningar, som af Sundhets-Kollegium förnyade gånger gjordes i detta afseende, nedsattes den 13 December 1850 en komité, hvilken den 8 Maj påföljande år afgaf underdånigt betänkande, uti hvilket uttalades den åsigt, att läroanstalterna i Stockholm och Skara borde hvar för sig vara fristående, men att för bibehållande af samband dem emellan Sundhets-Kollegium borde öfver undervisningen och sjukvården hafva inseende. Efter att hafva från Sundhets-Kollegium infordrat utlåtande öfver detta betänkande, utfärdade Kongl. Maj:t den 20 Juli 1855 för hvardera undervisningsanstalten ett provisoriskt reglemente, af hufvudsakligt innehåll att hvardera anstalten skulle hafva särskild direktion, men Sundhets-Kollegium utöfva inseendet öfver det vetenskapliga vid båda, hvarjemte reglementet för inrättningen i Skara särskildt innehöll, att inrättningens ändamål skulle vara att »lemna undervisning uti veterinärvetenskapen och bilda skickliga hofslagare för *landsorternas* behof»; att undervisningen skulle bestridas af fyra lärare, nemligen två lektorer, af hvilka den ene jemväl vore inrättningens föreståndare, en adjunkt och en instruktionssmed; samt att afgangsexamen skulle omfatta de kunskaper, som erfordrades för utöfning af hofslagareyrket. Med afseende å båda läroverken stadgades såsom vilkor för inträde, att den inträdessökande, som borde vara mellan 18 och 25 år gammal, skulle förete behörigt prestbetyg om vunnen konfirmation, ega frisk och stark kroppsbyggnad, god frejd och nödiga skolkunskaper. Dessa båda reglementen skulle vara gällande till 1858 års slut, hvarförinnan det skulle åligga Sundhets-Kollegium att, efter direktionernas hörande, till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till sådana ändringar, hvartill den under tiden vunna

erfarenhet kunde föranleda. Sedan Sundhets-Kollegium afgifvit sådant underdånigt förslag, utfärdade Kongl. Maj:t den 6 Augusti 1859 för veterinär-inrättningen i Stockholm nytt reglemente, med befallning att för Skara läroanstalt skulle fortfarande gälla till efterrättelse ofvannämnda provisoriska reglemente af år 1855, intill dess ny stat för inrättningen blefve bestämd.

Under det att sålunda, på sätt nu blifvit nämndt, för inrättningen i Skara fortfarande skulle förblifva gällande 1855 års provisoriska reglemente, enligt hvilket, ehuru lärokursen derstädes skulle innefatta undervisning i hela veterinärvetenskapen, afgangsexamen likväl ej komme att omfatta andra kunskaper än sådana, som erfordrades för utöfning af hofslagareyrket, hvilken bestämmelse jemväl hade till följd, att de i Skara utexaminerade eleverne ej hade kompetens till tjänster med lön af allmänna medel, bestämdes deremot uti det för veterinärinrättningen i Stockholm den 6 Augusti 1859 utfärdade reglemente, att sedan en elev genomgått inrättningens fyra klasser, afgangsexamen skulle med honom anställas uti de till den praktiska djurläkare-vetenskapen hörande ämnen, i hvilka han vid inrättningen erhållit undervisning, hvarefter, derest examen godkändes, Sundhets-Kollegium tilldelade honom bevis såsom legitimerad djurläkare.

Redan dessa olika bestämmelser uti de särskilda reglementena utvisa, hvilken vacklande ståndpunkt de båda bildningsanstalterna intogo till hvarandra, likasom man deraf kan döma, hvilket skadligt inflytande ett sådant förhållande skulle utöfva på veterinärväsendet i dess helhet. Röster höjde sig också snart emot de bestående förhållandena i detta afseende. Redan den 5 Maj 1861 gjorde Bestyrelsen för det näst föregående år hållna nionde allmänna svenska landtbruksmötet en underdånig framställning till Kongl. Maj:t om behovet deraf, att dels veterinärväsendet i allmänhet och dels veterinärläroverken ordnades på ett sätt, som motsvarade tidens förhållanden, samt att för sådant ändamål nödiga medel måtte blifva anslagna till veterinärväsendets förbättrande. I anledning häraf anbefalde Kongl. Maj:t Sundhets-Kollegium att öfver omförmälda framställning infordra vederbörandes yttrande samt dermed, jemte eget underdånigt utlåtande, till Kongl. Maj:t inkomma; och afgaf Kollegium den 16 Juni 1862 dylikt utlåtande, åtföljdt af särskilda yttranden från lärarne och direktionerna för veterinärinrättningarna i Stockholm och Skara, hvarjemte ej mindre Landtbruks-Akademien på Nädig befallning afgaf underdånigt utlåtande öfver samtliga förenämnda framställningar, än äfven svenska veterinärläkareföreningen ingaf underdånigt memorial i samma ämne. Samtidigt härmed hade rikets åren 1862—1863 församlade Ständer på grund af särskilda inom Riks-Ständerna väckta motioner uti skrifvelse den 28 Februari 1863 anhållit, »att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Rikets Ständer framlägga ett förslag, hvarigenom i öfverensstämmelse med tidens fordringar och

landets behof ej mindre undervisningen i veterinärkunskapen måtte höjas och utvidgas, än äfven djurläkarnes antal förökas och deras villkor förbättras; och hade Rikets Ständer i sin berörda skrifvelse såsom de hufvudsakligaste bristerna i vårt veterinärväsende anmärkt: »saknaden af samband mellan undervisningsanstalterna i Stockholm och Skara; det provisoriska i det senares verksamhet; derstädes utexaminerade djurläkares obehörighet till beställningar med aflöning af allmänna medel; lärarnes vid begge anstalterna ringa antal; de alltför låga fordringarna på förkunskaper hos eleverne, då de vinna tillträde till undervisningen; samt brist på tillfälle för djurläkareleverne att förvärfva praktisk öfning i husdjurs-skötsel».

Med anledning af Rikets Ständers ofvanberörda skrifvelse uppdrog Kongl. Maj:t den 13 November 1863 åt särskildt utsedde komiterade att i öfverensstämmelse med den i samma skrifvelse gjorda framställning afgifva förslag till fullständigt ordnande af veterinärväsendet i riket. Detta förslag aflämnades den 24 Maj 1865, hvarefter och sedan Sundhets-Kollegium deröfver blifvit hört, Kongl. Maj:t till 1867 års riksdag aflät särskild proposition i ämnet.

Rörande det ifrågasatta ordnandet af veterinärläroverken och veterinärväsendet blef uti 1865 års komité-betänkande hufvudsakligen föreslaget, att styrelsen för veterinärväsendet skulle uppdragas åt en särskild myndighet, hvilken under namn af Veterinär-Styrelsen skulle lyda under Eders Kongl. Maj:ts Civil-Departement samt bestå af en ordförande och två ledamöter; att då för bildandet af erforderligt antal veterinärer *en* läroanstalt, belägen i mellersta delen af riket, vore tillräcklig, det i Stockholm förlagda läroverket måtte dertill utses samt under benämning veterinärinstitut ställas under Veterinär-Styrelsens tillsyn, hvaremot veterinärinrättningens i Skara ändamål och verksamhet borde blifva beroende af ej mindre de bestämmelser än jemväl de tillgångar, som den Hernqvistska donationen lemnade; att för vinnande af inträde vid institutet i Stockholm skulle fordras att hafva aflagt fullständig examen för afgang från högre elementarläroverk eller åtminstone för utgång från sjette klassen af sådant läroverk på reallinien; att för den civila veterinärsjukvårdens uppehållande skulle inom hvarje län tjenstgöra dels en länsveterinär med 750 riksdaler i lön, som med hvart femte år förhöjdes med 250 riksdaler, till dess lönen uppginge till 1,500 riksdaler, dels ock så många distriktsveterinärer, som kunde finnas behöflige samt i behörig ordning blefve antagne och hvilka, beräknade till ett antal af 145, skulle af statsbidrag erhålla hvardera 250 riksdaler, med villkor att vederbörande landsting anvisade ett årligt bidrag af minst enahanda belopp samt kommunerna dessutom åtog sig att åt dem upplåta och underhålla kostnadsfri lämplig bostad; att jemväl för de militäre läkarne lönevilkoren måtte förbättras; samt att veterinärernes ställning och anseende i samhället

borde höjas derigenom, att högre rang blefve dem tilldelad, äfvensom att dem tillförsäkrades en efter deras tjänstebefattningars beskaffenhet lämpad pensionsrätt.

Uti sitt med anledning af komiterades nu framställda förslag den 17 Maj 1866 afgifna utlåtande fästade Sundhets-Kollegium särskildt uppmärksamhet vid nödvändigheten att tillförsäkra veterinärer sådana förmåner, att bildade personer kunde deraf uppmuntras att egna sig åt detta lefnadsyrke, i synnerhet som endast derigenom kunde påräknas erforderligt antal kunskapsrike veterinärer för landets behof, hvarför också Kollegium i allo biträdde komiterades förslag om höjda löner och förbättrad samhällsställning för veterinärerne, hvarjemte Kollegium påpekade olämpligheten af att efter införandet af nämnda reformer bibehålla det dittills varande förhållandet, att länsveterinärer utnämndes af vederbörande länsstyrelser, hvadan Kollegium hemställde, att veterinärtjänster måtte tillsättas enligt samma grunder som läkaresysslor. Deremot förklarade Kollegium sig icke kunna biträda komiterades förslag om ett särskildt chefskaps inrättande för veterinärväsendet, hvilket, enligt Kollegii åsigt, borde stå under inseeende af samma myndighet, som hade uppsigt öfver medicinalväsendets öfriga grenar. Lika litet kunde Kollegium instämma uti komiterades förslag, att staten skulle, förutom aflönandet af länsveterinärer, delta i anställande och underhåll af ett högst betydligt antal distriktsveterinärer; dock var Kollegium af den åsigt, att om distriktsveterinärer tillades rättighet att räkna tjänsteår lika med veterinärer i statens tjänst och således för dem öppnades utsigten att vinna befordran till länsveterinärsysslor, skicklige sökande till distriktsveterinärplatser antagligen icke skulle uteblifva. Beträffande slutligen den veterinära undervisningens ordnande vid de båda veterinärläroverken, hemställde Kollegium, att, derest för veterinärinrättningens i Skara införlifvande med veterinärinstitutet i Stockholm hinder skulle möta i den Hernqvistska donationen, äfven Skara veterinärinrättning måtte blifva ett läroverk för meddelande af fullständig veterinär bildning, samt att för inträde såsom elev vid fullständigt läroverk borde erfordras att hafva aflagt afgangsexamen till universitetet; dock att under de tre första åren efter ett sådant stadgandes införande äfven ynglingar, som genomgått 6:te klassen af högre elementarläroverk eller visade sig ega deremot svarande kunskaper, skulle kunna antagas till elever.

Förutom hvad nu blifvit åberopadt, innehöll 1865 års betänkade förslag dels till omorganisation af jemte ny stat för veterinärläroverket i Stockholm, dels ock till uppförande af nya byggnader för nämnda läroverks räkning. För innehållet af sistnämnda förslag torde komiterade lämpligast få redogöra, då komiterade komma att yttra sig i frågan om anordnandet af lokaler för institutet i Stockholm.

Utaf de i 1865 års betänkande gjorda förslag och framställningar blef endast frågan om utvidgning och förändrad organisation af veterinärinrättningen i Stockholm föremål för Kongl. Maj:ts proposition till 1867 års riksdag; och äskade Kongl. Maj:t i sådant afseende:

att för ett veterinärinstitut i Stockholm måtte beviljas utöfver det med 22,330 riksdaler utgående ordinarie anslag ett sammanlagdt belopp af 19,070 riksdaler; samt

att riksdagen måtte för uppförande af nybyggnader vid veterinärinstitutet bevilja 390,000 riksdaler, hvaraf 50,000 riksdaler att utgå under loppet af år 1868.

Af de begärda anslagsbeloppen blef endast det förstnämnda, men ned-satt till 12,970 riksdaler af riksdagen beviljadt, i sammanhang hvarmed för ett veterinärinstitut i Stockholm fastställdes följande stat:

1 Professor, föreståndare, lön	R:dr	4,500: —
D:o arfvide	»	500: —
1 D:o lön	»	4,500: —
2 Professorer, löner å 4,000 (så länge de åtnjuta fria hus- rum)	»	8,000: —
1 Lektor, lön	»	3,000: —
1 Adjunkt, lön	»	1,500: —
Instruktionssmeden, lön	»	1,500: —
Kamereraren, arfvide	»	1,000: —
Sekreteraren, arfvide	»	300: —
Aflöning åt betjente	»	1,500: —
Stipendier åt elever	»	4,000: —
Byggnaders underhåll	»	1,000: —
Diverse utgifter	»	4,000: —

Summa R:dr 35,300: —

Med tillämpning af denna nya stat utfärdades af Kongl. Maj:t den 24 Maj 1867 reglemente för veterinärinstitutet i Stockholm. Enligt detta reglemente, som från och med år 1868 skulle tjena till efterrättelse och som fortfarande är i sin helhet gällande, utgöres institutets styrelse af en direktion, bestående af en ordförande samt fyra ledamöter. För kompetens till professors- och lektorstjänst samt adjunktsbefattning fordras att hafva genomgått sådan examen, som berättigar till inskrifning såsom studerande vid rikets universiteter, äfvensom att hafva aflagt veterinärexamen, dock att behörighet till lektorstjänst äfven vinnes genom afläggande af medicine kandidatexamen, samt slutligen att ega för det sökta lärarembetet erforderliga kunskaper och skicklighet. De föreskrifna undervisningsämnen äro bestämdt fördelade på de särskilda lärostolarne, och lärokurserna äro

så inrättade, att fullständig veterinär bildning kan meddelas på fyra år. För att antagas såsom elev fordras att hafva aflagt sådan examen, som berättigar till inskrifning såsom studerande vid universitet; dock skulle under de tre första åren efter det reglementet fullständigt trädt i verkställighet äfven ynglingar, som genomgått sjetten klassen af högre elementarläroverk eller styrkte sig ega motsvarande kunskaper, kunna till elever antagas. Behörigen examinerad och godkänd elev skall hos Sundhets-Kollegium anmäla sig för att såsom veterinär legitimeras.

Under det att sålunda, med afseende på veterinärläroverket i Stockholm, såväl regering som riksdag tycktes vara ense derom att göra det samma till en i vetenskapligt hänseende så fullständig bildningsanstalt som möjligt, var inrättningen i Skara fortfarande inskränkt till den verksamhet, som genom 1855 års reglemente blifvit för densamma utstakad, samt för sitt bestånd till stor del hänvisad till egna tillgångar; det inrättningen tillagda årliga statsanslag, som vid 1853 års riksdag faststälts till 2,100 riksdaler, har nemligen sedermera icke vunnit vidare tillökning, än att vid 1859—1860 årens riksdag detsamma höjdes till 4,100 riksdaler eller samma belopp, hvarmed det för närvarande utgår. Inrättningen fortgick emellertid i sin verksamhet och exempel finnas äfven ända till år 1872, att från Skara utexaminerade elever, som hos Kongl. Maj:t derom gjorde ansökan, erhållit full legitimation såsom djurläkare; men då från och med år 1870 studentexamen uppstälts såsom villkor för inträde vid institutet i Stockholm, blefvo enahanda under år 1872 ingifna ansökningar af Kongl. Maj:t afslagna, hvilket hade till följd, att alla eleverne vid läroverket i Skara i Juni månad sistnämnda år afgingo från läroverket. Sedermera hafva visserligen under de två derpå följande läseåren under det ena 13 och under det andra 8 elever begagnat undervisningen vid läroverket, dock utan att der aflägga examen. För närvarande finnes endast en elev vid inrättningen. Med anledning af dessa förhållanden inkom direktionen för veterinärinrättningen i Skara den 29 Augusti 1872 till Kongl. Maj:t med en underdånig hemställan, att i afbidan på en fullständig omorganisation af läroverket, om behovet hvaraf direktionen gjorde särskild erinran, en sådan förändring uti det provisoriska reglementet af den 20 Juli 1855 måtte vidtagas, att afgangsexamen från läroverket skulle omfatta alla vid inrättningen inhemtade kunskapsämnen, och att sådan godkänd afgangsexamen måtte berättiga de från läroverket utgående veterinärer att emottaga anställning såsom *privat praktiserande djurläkare utan lön på stat*, äfvensom att under kortare tid få tjänstgöra såsom vikarier för veterinärläkare i statens tjänst, der sådant af behovet oundgängligen påkallades. Sedan Sundhets-Kollegium häröfver afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, utfärdades den 11 Oktober 1872 ett Nädigt bref, hvaruti bestämdes, att, under afvaktan af omförmälda

organisations genomförande en sådan förändring af 22 § i Nådiga reglementet den 20 Juli 1855 finge ega rum, att afgangsexamen från veterinärinrättningen skulle omfatta alla vid denna läroanstalt inhentade kunskapsämnena, dock med vilkor att fordringarna för inträde derstädes blefve erforderligen skärpta och uttryckligen bestämda; och skulle elever, som i sådan ordning blefve från inrättningen utexaminerade med godkända betyg, ega att mot recept från apotek utbekomma såväl häftigt verkande som andra vanliga medikamenter, hvilka för utöfning af djurläkareyrket erfordras, samt att under tillfälliga tjänsteförrättningar tillhandahålla läkemedel för sjuka husdjur. Då emellertid härigenom icke bereddes elever från Skara utsigten att vinna full kompetens såsom veterinärer med rätt till anställning i statens tjänst, medförde de förändrade bestämmelserna likväl icke det åsyftade ändamålet.

Med anledning af direktionens för veterinärinrättningen i Skara uti dess förenämnda skrifvelse gjorda framställning om behofvet af en förändrad organisation af nämnda inrättning anbefalde Eders Kongl. Maj:t den 11 Oktober 1872 direktionen att till Eders Kongl. Maj:t inkomma med förslag till nytt reglemente för densamma. Den 2 påföljde December öfverlemnade direktionen ett sådant förslag till inrättningens förändring till en fullständig läroanstalt för bildande af veterinärläkare och hofslagare, enligt hvilket förslag statens ökade bidrag till veterinärinrättningen skulle utgöra för en gång 10,000 riksdaler till uppförande af en smedja och årligen 9,000 riksdaler, som i anseende till föreslagna progressiva löneförhöjningar efter 10 år skulle uppgå till högst 11,000 riksdaler.

I öfverensstämmelse med detta förslag aflät Eders Kongl. Maj:t Nådiga proposition till 1873 års riksdag och begärde de äskade anslagen, men såväl denna framställning som äfven Eders Kongl. Maj:ts proposition till samma riksdag på ett extra anslag af 634,000 riksdaler till uppförande af nya byggnader för veterinärinstitutet i Stockholm blef af riksdagen afslagen. Vid denna riksdag blef således för veterinärväsendets befrämjande något vidare icke åtgjort, än att riksdagen för höjande af de 28 länsveterinärernes löner från 500 riksdaler till 1,000 riksdaler för hvarje beviljade ett därför äskadt anslagsbelopp af 14,000 riksdaler årligen.

På grund af ytterligare till Eders Kongl. Maj:t ingifna underdåniga skrivelser från ej mindre direktionen för veterinärinrättningen i Skara och Skaraborgs läns landsting, än äfven åtskilliga ledamöter af Elfsborgs läns landsting äfvensom Skaraborgs läns hushållningssällskap, gjorde Eders Kongl. Maj:t till innevarande års riksdag förnyade framställningar om veterinärundervisningens ordnande på hufvudsakligen enahanda sätt, som uti den Nådiga propositionen till 1873 års riksdag blifvit föreslaget, utan att likväl riksdagen å berörda framställningar fästade vidare afseende, än att den till

uppförande af byggnader samt inköp af inventarier och undervisningsmateriel för veterinärundervisningen i Skara beviljade ett extra anslag af 10,000 kronor.

Af den utaf komiterade nu i korthet lemnade redogörelse för veterinärväsendets utveckling i vårt land visar sig, att ehuru nu mer än tio år förflutit, sedan frågan om ett ändamålsenligt ordnande af vårt veterinärväsende år 1863 för första gången på allvar blef föremål för såväl enskildes som statsmakternas omsorg, och ehuru förslag icke saknats till väsendtliga förändringar uti den nuvarande organisationen af veterinärväsendet, frågan likväl fortfarande i det hufvudsakligaste befinner sig i samma skick, som då densamma senast var föremål för utredning af en för sådant ändamål särskildt tillsatt komité. Med tillgodogörande af de upplysningar, som uti då afgifna betänkande finnas lemnade med afseende å flera till detta ämne hörande frågor, gå komiterade nu att närmare redogöra för de åsikter, på hvilka komiterade grundat de förslag, som de ansett sig böra till Eders Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning framställa.

Den första och i komiterades tanke viktigaste fråga, som härvid torde böra upptagas till besvarande är den om *orsaken till den brist på dugliga veterinärer*, hvaröfver klagan redan länge förports. Genom en framställning af förhållandet mellan antalet af nu befintlige praktiserande veterinärer och det antal, som för en fullständig veterinär sjukvård är för landet erforderligt, framträder det öfverklagade missförhållandet än tydligare. För vinnande af utredning i detta hänseende hade den år 1863 nedsatta komité från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande infordrat upplysningar om det antal civilveterinärer, som inom hvart och ett af de särskilda länen kunde anses erforderligt för den veterinära sjukvårdens behöriga uppehållande. Sedan Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med anledning häraf inkommit med sådana uppgifter, på grund af hvilka det för landet erforderliga antal civilveterinärer beräknats för rikets samtliga län till 169, hade bemälda komiterade såväl med ledning af dessa uppgifter som genom beräkning af landets areal och storleken af den inom landet underhållna kreatursstock ansett ett antal af 300 veterinärer inom en icke aflägsen framtid blifva behöfligt för att behörigen kunna tillgodose landets stigande husdjurs- och ladugårdsskötsel. Då under den tid, som förflutit

Anledningen till den nu rådande bristen på veterinärer samt förslag till afhjelpande af densamma.

efter det ofvannämnda betänkande afgafs, kreatursstocken i allmänhet visat sig vara i ett jemt stigande, samt härvid jemväl tages i betraktande, att, enligt det den 14 April innevarande år af särskilde komiterade afgifna förslag till grunder för ny härordning, för upprätthållande af den militära veterinärsjukvården skulle erfordras 18 regementshästläkare och 22 bataljonshästläkare, anse sig komiterade jemväl böra antaga att för fyllandet af landets behof under den närmaste framtiden veterinärernes antal bör uppböras till minst 300. Att detta antal icke är för högt beräknadt, framgår tydligast deraf, att, under antagande att veterinärkåren kunde hållas uppe vid denna siffra, skulle, beräknadt efter antalet af de under år 1872 inom landet underhållna husdjur, på hvarje veterinär i medeltal belöpa sig 1,487 hästar, 7,013 nötkreatur samt 7,263 får, getter och svin, eller ungefär två gånger det antal husdjur, som inom Frankrike, Danmark, Belgien och Sachsen belöper sig på hvarje veterinär, utan att likväl härvid tagits i betraktande vårt lands jämförelsevis större areal, som i följd häraf för ett motsvarande kreatursantal anvisar ett betydligt större distrikt.

Att de närvarande förhållandena ingalunda äro egnade att ingifva förhoppningar om att snart kunna uppbörja veterinärkåren till den erforderliga storleken, är lätt att inse, om man tager hänsyn dels till det antal veterinärer, hvaröfver vårt land för närvarande har att förfoga, dels till det antal elever, som under senaste åren blifvit från landets båda veterinärläroverk utexaminerade. Enligt den af Sundhets-Kollegium för detta år utgifna förteckning å de inom landet praktiserande veterinärer, såväl civile som militäre, belöper sig antalet af desse till 185, deri inbegripne jemväl lärarne vid läroverken. Beträffande åter antalet af de elever, som under de sist förflutna fem åren utgått från läroverken i Stockholm och Skara, inhemtas af de utaf de särskilda läroverkens föreståndare afgifna årsberättelser, att från läroverken utgått:

år 1869 från Stockholm	9,	från Skara	ingen,
» 1870 » »	7,	» »	6,
» 1871 » »	11,	» »	2,
» 1872 » »	6,	» »	2,
» 1873 » »	2,	» »	ingen;

och har vid slutet af vårterminen detta år från institutet i Stockholm utgått en elev, hvaremot från inrättningen i Skara icke heller detta år någon elev utexaminerats.

Komiterade, som med anledning af nu omförmälda förhållanden ingått i pröfning af ej mindre orsaken till den allt mer tilltagande bristen på veterinärer, än äfven de åtgärder, som böra vidtagas för att åstadkomma en förändring i detta afseende, hafva dervid i likhet med alla dem, som i denna fråga sig yttrat, funnit den väsendtligaste anledningen till detta missförhål-

lande vara att söka uti de otillräckliga löneförmåner samt den ringa samhällsställning, som, i förhållande till de höga fordringarna för inträde vid veterinärinstitutet samt den långa lärokursen derstädes, komma de i statens tjänst anstälde veterinärer till godo, äfvensom uti det för befordran till statens veterinära tjänster hittills tillämpade utnämningssätt, hvilket icke kan innebära säkerhet derom, att den, som är i besittning af öfvervägande kunskaper och skicklighet, företrädesvis skall komma i åtanke vid befordran.

Det torde visserligen icke här böra lemnas oanmärkt, att, alltsedan stadgandet om maturitetsexamen såsom villkor för inträde vid institutet i Stockholm med år 1870 trädde i verket, antalet inträdessökande derstädes med hvarje år aftagit, hvilket förhållande kan gifva anledning till den förmodan, att en nedsättning uti inträdesfordringarna skulle medföra den nu åsyftade verkan af flere sökande till elevplatser. Uttalanden i denna rättning hafva jemväl försports under de öfverläggningar, som i sammanhang med behandlingen af frågan om ordnandet af rikets veterinärläroverk vid de senaste båda riksdagarne förekommit inom riksdagens båda kamrar. Men å andra sidan torde icke heller böra förbises, att då Rikets Ständer uti sin underdåniga skrifvelse af den 28 Februari 1863 uttalade den åsigt, att fordringarna på förkunskaper för inträde vid veterinärinstitutet borde höjas, och då de flesta uti detta ämne hörda myndigheter, nemligen Sundhets-Kollegium, Landtbruks-Akademien, Direktionen för veterinärläroverket i Skara samt den förra veterinär-komitén förordat maturitetsexamen såsom inträdesfordran, hafva alla i sammanhang dermed framhållit nödvändigheten af förbättring uti veterinärernes villkor i afseende å såväl aflöning som samhällsställning. I detta senare afseende har dock icke någon väsendtlig förändring egt rum, under det att stadgandet i Kongl. Maj:ts Nådiga Reglemente för veterinärinstitutet i Stockholm af den 24 Maj 1867 rörande maturitetsexamen såsom villkor för inträde vid ifrågavarande institut tillämpats redan i nära fem år. Orsaken till det minskade antalet veterinärelever får under sådant förhållande, enligt komiterades åsigt, icke ensidigt sökas i de ökade kunskapsfordringarna utan snarare i ett förbiseende af veterinärernes billiga anspråk på framtida utkomst och en mot ådagalagda lärdomsprof svarande samhällsställning.

Öfvertygade att genom ofvan åberopade Nådiga stadgande om maturitetsexamen såsom villkor för vinnande af inträde vid veterinärinstitutet i Stockholm en af de väsendtligaste bristerna i vårt veterinärväsende blifvit afhjelpat, samt att det hinder för höjande af veterinärens samhällsställning, som varit en följd af hans otillräckliga humanistiska bildning, äfven derigenom blifvit undanröjdt, hysa komiterade jemväl den förhoppning, att om för bildade ynglingar, hvilka hafva håg och fallenhet för veterinärkallet, öppnas utsigt till en samhällsställning, som i såväl ekonomiskt som

allmänt medborgerligt hänseende stode i rätt förhållande till ej mindre den tid, de på sin utbildning användt, än äfven de mödor och ansträngningar, som äro med veterinärtjenstens utöfning förenade, man borde ega grundade förhoppningar, att bristen på veterinärer skall blifva afhjelpat. Med angifvande af denna uppfattning vilja derföre komiterade i underdånighet föreslå:

att en emot de veterinära tjänstebefattningarnas vigt svarande förhöjning uti de i statens tjänst anstälde veterinärers såväl löneförmåner som samhällsställning måtte dem beredas; att det hittills brukliga sättet för utnämning till veterinärtjänster med lön på stat måtte på lämpligt sätt ändras; samt att alla af staten aflönade veterinärer äfvensom lärarne vid statens veterinärläroverk måtte komma i åtnjutande af pension på de vilkor, som för statens öfrige tjänstemän finnas stadgade.

För den omfattning, som komiterade anse böra gifvas åt de förändrade bestämmelserna i nyss angifna afseende, vilja komiterade nu i korthet redogöra samt dervid först behandla frågan, för såvidt den rör de *civile veterinärerne*.

Grunderna för
ordnandet af
den civila ve-
terinärsjuk-
vården.

Innan komiterade öfvergå till framställningen af de utaf komiterade föreslagna förändringar med afseende å civilveterinärernes löneförmåner, torde komiterade dock först få redogöra för *det sätt, hvarpå*, enligt deras uppfattning, *handhafvandet af den civila veterinärsjukvården inom landet bör, i hvad det kan ankomma på staten att understödja densamma, ordnas*. I detta afseende anse komiterade den grundsats, som hittills tillämpats, vara fullt riktig, eller den att staten, förutom de vid krigsmakten erforderlige veterinärer, antager och aflönar en länsveterinär i hvarje län, men att deremot landsting, hushållningssällskap, kommunalstyrelser och enskilde personer eller bolag antaga och aflöna det antal veterinärer, som eljest för den enskilda husdjurssjukvården kan behöfvas. Det är också på grund häraf, som komiterade icke kunnat biträda det uti 1865 års komitébetänkande framställda förslag, att staten skulle deltaga i anställande och underhåll af ett icke så ringa antal distriktsveterinärer. Att deremot inom vissa län förhållandena kunna vara sådana, att en länsveterinär blir otillräcklig för att den allmänna husdjurssjukvården skulle kunna behörigen upprätthållas, har riksdagen redan erkänt, då vid 1862—1863 årens riksdag löner blifvit anvisade för ytterligare en länsveterinär i hvart och ett af Westerbottens, Jemtlands, Wester-Norrlands och Gefleborgs län. Med anledning häraf hafva komiterade trott sig böra taga i öfvervägande, huruvida icke ännu ytter-

ligare några län ega den utsträckning, att en enda länsveterinär derstädes blefve otillräcklig i synnerhet vid tillfällen af allmänna sjuklighet, samt huruvida icke till följd deraf enahanda förmån, som redan blifvit ofvannämnda fyra län beredd, äfven måste medgifvas några andra. Då jemväl Norrbottens, St. Kopparbergs, Vermlands och Kalmar län dels ega den utsträckning, dels äro så gles befolkade, att det svårligen kan antagas, att inkomsterna af en enskild praktik derstädes skulle kunna blifva tillräckliga för att förmå veterinärer att der söka sin verksamhet, hemställa komiterade, att ytterligare en länsveterinär i hvartdera af nämnda län anställles. I enlighet med hvad komiterade sålunda anført, skulle den civila veterinärsjukvården, i hvad det bör åligga staten att upprätthålla densamma, bestridas af *dels* en i hvar och ett af rikets 24 län anställd länsveterinär, hvilken komiterade föreslå skulle benämnas *förste länsveterinär, dels* och 8 länsveterinärer, hvilka skulle benämnas *andre länsveterinärer* samt förläggas till följande orter, nemligen:

1 i Norrbottens län	med station i trakten af Haparanda,
1 » Vesterbottens län	» » Skellefteå,
1 » Vester Norrlands län	» » Sundsvall,
1 » Jemtlands län	» » Oviken,
1 » St. Kopparbergs län	» i Vester Dalarne,
1 » Gefleborgs län	» i Norra Helsingland,
1 » Vermlands län	» i trakten af Arvika,
1 » Kalmar län	» på norra delen af Öland.

Såsom ett vilkor för anställande af nu föreslagne andre länsveterinärer hafva likväl komiterade, i anseende till den särskilda förmån, som härigenom beredes nämnda orter, ansett böra stadgas, att vederbörande kommuner åtaga sig att åt desse veterinärer kostnadsfritt anskaffa och underhålla lämpliga bostäder.

Ehuru, enligt komiterades åsigt, staten icke bör i vidsträcktare mån än genom aflönande af det utaf komiterade nu föreslagna antal länsveterinärer vidkännas kostnader för den civila veterinärsjukvårdens upprätthållande i landet, anse likväl komiterade, att om veterinärer, som af lands-ting, hushållningssällskap, kommunalstyrelser, bolag eller enskilde personer blifvit inom ett visst distrikt anstälde och af dem åtnjuta aflöning, finge, mot skyldighet att vid förekommande fall stå till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förfogande, rätt till tjänsteårsberäkning och således äfven utsigt till befordran till länsveterinärtjänster, en lättnad härigenom skulle beredas myndigheter och enskilde att få veterinärer hos sig anstälde, på samma gång det skulle tillskynda staten fördelen af ett kostnadsfritt bi-träde vid veterinärsjukvårdens handhavande; och vilja komiterade för den

skull i underdånighet föreslå, att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande må ega att efter ansökan af de myndigheter eller enskilde, hvilka hafva sådan veterinär hos sig anställd, och sedan dennes kompetens blifvit af Sundhets-Kollegium pröfvad, på förenämnda vilkor antaga honom såsom *distriktsveterinär* inom det honom anvisade, af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande till beskaffenhet och omfång godkända distrikt. Angående i öfrigt de tjänsteskyldigheter, som borde åligga såväl läns- som distriktsveterinärerna få komiterade hänvisa till det förslag till instruktion för civilveterinärerna i riket, som finnes detta betänkande bifogadt; och få komiterade med afseende å detta förslag särskildt i underdånighet åberopa de af komiterade i § 2 föreslagna förändringar i gällande föreskrifter rörande länsveterinärtjänsternas tillsättande. Enligt nu gällande författningar tillsättas nemligen länsveterinärerna af vederbörande länsstyrelse, sedan Sundhets-Kollegium om de sökandes förtjenst och skicklighet afgifvit yttrande. På olämpligheten af detta utnämningssätt, hvarigenom veterinärsysslornas tillsättande öfverlemnas åt en myndighet, som icke eger nödig sakkänedom, har Sundhets-Kollegium redan i sitt öfver 1865 års komitébetänkande afgifna utlåtande fäst uppmarksamhet samt föreslagit, att sådana tjänster må efter Kollegii förslag af Eders Kongl. Maj:t i Nåder tillsättas; antagande Kollegium, med hvilket komiterade i detta afseende för sin del instänma, att detta utnämningssätt, jemte fördelen af bestämda grunder för veterinärplatsernas tillsättande, skulle leda derhän, att öfvervägande kunskaper och skicklighet företrädesvis komme att blifva grunden för befordran.

Civilveterinärernas löneförmåner.

I afseende nu å de i statens tjänst anstälde civilveterinärers löneförmåner hafva väl de tid efter annan gjorda framställningar om behofvet af deras förbättrande så till vida vunnit erkännande, att länsveterinärernas löner, till en början utgående med endast 75 riksdaler om året, men sedermera förhöjda genom Nådiga Brefvet af den 16 November 1854 till 300 riksdaler samt genom Nådiga Brefvet af den 29 December 1860 till 500 riksdaler, blifvit vid sistlidet års riksdag bestämda till 1,000 riksdaler för hvar och en af rikets nu varande 28 länsveterinärer. Då emellertid komiterade lägga särdeles vikt dervid, att lönerne för de i statens tjänst anstälde veterinärer fastställas till sådana belopp, att de verkligen stå i ett rätt förhållande till såväl de fordringar, man numera vill ställa på våra veterinärer, som äfven den högre samhällsställning, man önskar bereda dem, anse sig komiterade böra föreslå en ytterligare förhöjning i de till länsveterinärerna nu utgående lönebelopp. Härvid vilja komiterade till en början anmärka,

att då de redan genom den benämning, som gifvits åt de af komiterade föreslagna två klasser länsveterinärer, nemligen förste och andre länsveterinärer, antydt en viss gradskillnad dem emellan, detta äfven kommer att vinna tillämpning vid bestämmandet af deras löner. Med afseende å de belopp, hvartill dessa böra sättas, hafva komiterade tagit hänsyn till den i förut omnämnda förslag till ny härordning föreslagna aflöning för hästläkarekårens medlemmar; och hafva utaf desse regementshästläkare ansetts böra aflönas lika med kaptener af 2:dra klassen eller med 1,800 kronor (med uppflyttning efter 10 års tjenst såsom regementshästläkare till lönegrad i likhet med kaptener af 1:sta klassen) samt bataljonshästläkare lika med löjtnanter af 2:dra klassen eller med 900 kronor. I hufvudsaklig öfverensstämmelse härmed och då komiterade anse förste länsveterinärerne med afseende å tjensteåligganden vara närmast jemförlige med regementshästläkarne samt andre länsveterinärerne med bataljonshästläkarne, vilja komiterade föreslå, att länsveterinärernes löner bestämmas till 1,800 kronor för förste och till 900 kronor för andre länsveterinären, hvilken sistnämnde derjemte skulle, på sätt förut blifvit föreslaget, af vederbörande kommun erhålla kostnadsfri bostad.

Komiterade föreställa sig, att de för länsveterinärerne nu föreslagna löneförmåner äfven skola befinnas fullt lämpliga, om de jemföras med de löneförmåner, som tillkomma de i de särskilda länen anstälde provincialläkare, emellan hvilka och länsveterinärerne icke så få jemförelsepunkter torde förefinnas, ehuru en skillnad i löneförmånerna alltid rättvisligen bör ega rum, beroende på dels den mer eller mindre kostsamma lärokursen dels ock det mer eller mindre ansvarsfulla i tjensteåligganden. Hvad då beträffar provincialläkarnes löner, äro dessa fastställda för samtliga provincialläkare till 1,500 kronor för hvardera, hvilket belopp utgår genast vid tjenstens tillträädande, med ett ålderstillägg af 500 kronor till hvar och en af de 27 äldste i tjenst varande provincialläkare, hvarförutom till vissa provincialläkaretjenster i de fattigare och mindre befolkade länen är anslagen en löneförhöjning under form af tjenstgöringspenningar, hvilka utgå med olika belopp från 300 till 1,000 kronor. Derjemte finnes stadgadt, att innehafvare af provincialläkaretjenst, som blifvit inrättad efter år 1860, skall af vederbörande kommun erhålla lämplig bostad. Vid jemförelse mellan dessa löneförmåner och de af komiterade för förste och andre länsveterinärerne föreslagna visar sig, att under det provincialläkarnes löner icke understiga 1,500 kronor, hvarmed i vissa fall fri bostad är förordnad, länsveterinärerne i första lönegraden skulle erhålla endast 900 kronor jemte fri bostad, samt att då högsta lönen för provincialläkaren kan uppgå till 2,000 kronor förutom i vissa fall fri bostad och tjenstgöringspenningar, länsveterinären icke skulle erhålla högre lön än 1,800 kronor utan rätt till

fri bostad. Tages härvid ytterligare i betraktande, att provincialläkarne, hvaraf flere finnas anstälde inom hvarje län, till följd häraf ega betydligt mindre distrikter än länsveterinärerne, äfvensom att desse senare icke kunna på långt när påräkna den inkomst af enskild praktik, som provincialläkarne, torde de af komiterade för länsveterinärerne nu föreslagna löneförmåner icke kunna anses för högt tilltagna.

Civilveterinär-
rernes rang.

Hvad komiterade anført såsom skäl för den föreslagna löneförhöjningen för länsveterinärerne, torde jemväl få åberopas till stöd för komiterades hemställan, *att en viss rang, lämpad efter hvad för andre statens tjenstemän finnes stadgadt, måtte varda de i statens tjenst anstälde veterinärer tillerkänd.* Det berättigade i att äfven på detta sätt höja veterinärernes samhällsställning och anseende i det praktiska lifvet har äfven allmänt erkänts, och framställningar härom hafva jemväl blifvit gjorda i sammanhang med de förslag, som tid efter annan afgifvits i afseende på frågan om en förändrad organisation af veterinärväsendet i dess helhet. För länsveterinärerne finnas i detta afseende inga bestämmelser meddelade, då deremot, hvad de militäre veterinärerne beträffar, enligt Nådiga Brevvet af den 1 Juni 1838, regementshästläkaren har rang mellan underlöjtnant och fanjunkare samt sqvadronshästläkaren samma rang som sergeant. Då emellertid detta hvarken synes motsvara de högre kunskaper, veterinärerne nu mera skola besitta, eller vigten af deras tjenstebefattningar, hafva, såsom förut nämnts, regementshästläkarne och bataljonshästläkarne, af hvilka den nybildade hästläkarekåren skulle komma att bestå, i förslaget till ny härordning blifvit likstälde, de förre med kaptener af andra klassen och de senare med löjtnanter af andra klassen. Komiterade, som förut uttryckt den åsigt, att förste länsveterinären torde vara närmast jämförlig med regementshästläkaren samt andre länsveterinären med bataljonshästläkaren, få med anledning häraf i underdånighet hemställa, att statens civile veterinärer måtte erhålla enahanda samhällsställning, som blifvit föreslagen för motsvarande militäre hästläkare. Med afseende på tillämpningen af nu föreslagna rangbestämmelser, torde desamma dock icke böra gälla för andre veterinärer, än sådane, hvilka aflagt de för befordran till statens tjenester nu stadgade kunskapsprof.

Bland de åtgärder, som komiterade ansett böra vidtagas för åstadkommande af en erforderlig förbättring i veterinärernes ställning, var äfven att tillförsäkra de i statens tjänst anstälde veterinärer en efter deras tjänstebefattningars beskaffenhet lämpad *pensionsrätt*. Denna rättighet till pension för sådane tjänstemän inskränker sig nu dertill, att länsveterinärerne sedan år 1873 haft rättighet till inträde i civilstatens pensionsinrättning, der de äro uppförde i sjunde klassen med pension till belopp af 300 riksdaler, samt att regements- och squadronshästläkarne åtnjuta pension ur arméns pensionskassa i förhållande till deras rang. De vid statens veterinärläroverk anstälde lärare sakna deremot fortfarande all sådan rätt.

Civilveterinärernes pensionering.

Efter de föreslagna väsendtliga förändringarna i de för såväl länsveterinärerne som de militäre veterinärerne nu gällande löne- och rangbestämmelser och med hänsyn jemväl till det ansträngande i desse tjänstemäns befattningar, torde de för dem bestämda pensionsbelopp vara alldeles för otillräckliga samt utan allt förhållande till de pensioner, som äro tillförsäkrade andre tjänstemän med mindre arbetssamma befattningar. Billighet och rättvisa torde jemväl fordra, att de ordinarie lärarne vid statens veterinärläroverk komma i åtnjutande af lämplig pensionsrätt. Komiterade vilja därför i underdanighet hemställa, dels att lärarne vid statens veterinärläroverk måtte beredas rättighet till inträde i civilstatens pensionsinrättning på de villkor, som för öfrige civile embets- och tjänstemän äro stadgade, dels att länsveterinärerne blifva tillförsäkrade pensionsrätt i öfverensstämmelse med för dem nu föreslagna löneförmåner.

I sammanhang med frågan om de förmåner, som komiterade ansett böra beredas dem, hvilka egna sig åt det veterinära kallet, hafva komiterade velat påpeka fördelen och nyttan äfven för det allmänna deraf, att veterinärer, som i sitt yrke ådagalägga framtående skicklighet och duglighet, sättas i tillfälle att i utlandet vidare utbilda sig. För detta ändamål hafva komiterade velat i underdanighet hemställa, att till *resestipendier* för veterinärer, såväl civile som militäre, måtte anvisas ett årligt anslag af 2,000 kronor att utgå antingen såsom ett eller flera stipendier.

Resestipendier för veterinärer.

Beträffande *den militära veterinärorganisationen* hemställes i det underdåniga förslaget till grunder för ny härordning, att hästläkarekåren skall bestå af: en regementshästläkare och en bataljonshästläkare vid hvarje ryt-

Den militära veterinärorganisationen.

teriregemente, likaledes en regements- och en bataljonshästläkare vid hvarje artilleriregemente, en bataljonshästläkare vid hvarje ingenjörregemente och trängbataljon samt för remonteringsväsendet dessutom en regementshästläkare, eller tillsammans 18 regementshästläkare och 22 bataljonshästläkare; hvarjemte skulle dels antagas 10 extra hästläkare bland dem, som egnat sig åt studiet af veterinär-vetenskapen, dels vid rytteriet vara anställda 55 hofslagare, eller en vid hvarje skvadron. Vidare föreslås, att hästläkarekåren ställes i samma förhållande till öfverfältläkaren, som fältläkarekåren, men att i krigstid förordnas en öfverfältveterinär såsom inspektör öfver arméns hästläkare, hvarjemte de i värnepligtsåldern varande civile veterinärer då inkallas till tjänstgöring såsom hästläkare vid hären eller dess depoter. Lönerna föreslås, såsom redan är nämnt, för regementshästläkarne lika med kaptener af 2:dra klassen till 1,800 kronor, med rätt till uppflyttning efter 10 års tjänst i nämnda egenskap till lönegrad i likhet med kaptener af 1:sta klassen, eller 2,800 kronor, för bataljonshästläkare lika med löjtnanter af 2:dra klassen till 900 kronor, för extra hästläkare såsom arfvode 200 kronor, samt för hofslagare 600 kronor. Slutligen framhålles nödvändigheten af att pensionsbeloppen för krigshärens hela befälspersonal sättes i lämpligt förhållande till såväl behofven som lönernas storlek. Då Eders Kongl. Maj:t i sammanhang med frågan om ordnandet af försvarsväsendet i dess helhet jemväl torde komma att taga i Nådigt öfvervägande de förändringar i den militära veterinärorganisationen, som här ofvan blifvit omnämnda, anse sig komiterade, som hufvudsakligen instämna i hvad sålunda blifvit i och för krigshärens hästläkarekår i underdånighet föreslaget, endast böra i sammanhang härmed hemställa, att förbättring i de militäre veterinärernes ställning måtte så snart som möjligt och i den mån sådant må kunna genomföras komma de dertill kompetente militäre hästläkarne tillgodo. Slutligen hafva komiterade, med erinran om det olämpliga i nu gällande stadgande, hvarigenom de militära veterinär-tjänsterna tillsättas af vederbörande regementschef, och då för en förändring härutinnan tala samma skäl, som blifvit af komiterade anförda till stöd för deras framställning om ett förändradt utnämningssätt till länsveterinärtjänst, velat i underdånighet hemställa, att jemväl de militäre veterinärerne må af Eders Kongl. Maj:t i Nader utnämnas.

Ang. den veterinära undervisningen samt antalet veterinärläroverk.

Sedan komiterade i sin här ofvan lemnade redogörelse sökt visa orsakerna till den nu rådande bristen på veterinärer samt i sammanhang härmed föreslagit de åtgärder, som komiterade ansett böra vidtagas för afhjelpande af denna brist, öfvergå komiterade nu till frågan om ordnandet

af den veterinära undervisningen inom landet. Härvid torde likväl först i korthet böra angifvas komiterades åsigt i fråga om den *myndighet, som lämpligast bör hafva öfverinseendet öfver veterinärväsendet*. I afsdende härå hade ej mindre direktionen för veterinärinrättningen i Stockholm uti ett år 1862 afgifvet utlåtande, än äfven den år 1863 i Näder tillsatta komité föreslagit, att styrelsen öfver veterinärväsendet skulle uppdragas åt ett nybildadt embetsverk, hvilket under namn af Veterinär-Styrelsen skulle lyda under Eders Kongl. Maj:t Civil-Departementet.

I anledning af detta förslag, enligt hvilket öfverinseendet öfver veterinärväsendet skulle alldeles skiljas från uppsigten öfver medicinalväsendets öfriga grenar, fästade Sundhets-Kollegium i deröfver afgifvet utlåtande uppmärksamheten på det noga samband och de många beröringspunkter, som finnas emellan administrationen af sjukvården för rikets befolkning och husdjurssjukvården, så att båda dessa sjukvårdsgrenar böra med hvarandra vara förenade, då deremot ett afskiljande af den ena från den andra skulle komma att utöfva ett menligt inflytande på båda; angifvande Sundhets-Kollegium bland sådana beröringspunkter särskildt, att provincialläkarne under vissa förhållanden skola medverka vid hänmandet af farsoter bland husdjuren; att utgifterna för veterinärernes officiella verksamhet utgå af samma fonder som provincialläkarnes, hvilka fonder äro under Kollegii förvaltning ställda; samt att slutligen apoteken, öfver hvilka Kollegium har inseendet, och medicinaltaxan, som af Kollegium uppgöres, äfvensom farmakopén jemte flera stadganden i medicinalförfattningarna äro gemensamma såväl för läkare som för veterinärer; och ansåg sig Kollegium på grund häraf böra afstyrka det uti 1865 års komitébetänkande framställda förslag om ett särskildt chefskaps inrättande för veterinärväsendet samt i stället hemställa, att styrelsen öfver veterinärväsendet i riket måtte åligga samma myndighet, som eger inseendet öfver medicinalväsendets öfriga grenar.

De af Sundhets-Kollegium uttalade åsikter hafva jemväl visat sig öfverensstämma med den uppfattning, som Kongl. Maj:t i denna fråga hyst, i det att nemligen Kongl. Maj:t uti den till 1867 års riksdag aflåtna Nådiga proposition angående ordnandet af veterinärväsendet under åberopande af hufvudsakligen enahanda skäl, som blifvit af Sundhets-Kollegium anförda emot ofvannämnda förslag, förklarat sig icke ega anledning att af riksdagen äska anslag för en sådan styrelse.

Då komiterade med afseende å förevarande fråga äro af den åsigt, att veterinärväsendet i vårt land åtminstone icke i den närmaste framtiden kan komma att få den omfattning, att därför skulle erfordras en särskild, för staten ganska kostsam styrelse, samt det dessutom, enligt komiterades tanke, är olämpligt att chefskapet öfver veterinärväsendet fräntages den myndighet, som har inseendet öfver sjukvården för rikets befolkning, anse sig

komiterade böra i underdånighet hemställa, att öfverinseendet öfver veterinärväsendet fortfarande må tillhöra Sundhets-Kollegium.

Den fråga, som i afseende å den veterinära undervisningens ordnande komiterade hafva att härnäst taga i öfvervägande, är den *hururida båda de för detta ändamål bildade, nu befintliga läroanstalter böra bibehållas* samt, derest landet skulle fortfarande anses vara i behof af desamma, den ställning de med afseende på meddelandet af veterinär undervisning böra intaga till hvarandra. Allt sedan förslaget om en förändrad organisation af vårt veterinärväsende första gången på allvar kom å bane, har bland alla till detta ämne hörande frågor den om läroverkens antal, omfång och ändamål gifvit anledning till de största meningsskiljaktigheter, beroende hufvudsakligast på den olika ställning, man velat gifva åt läroverkets i Skara verksamhet inom den veterinära undervisningens område. Komiterade, som med afseende å denna frågas framstående vikt och betydelse tagit noggrann kännedom om de olika åsikter, som i detta ämne blifvit uttalade af de embetsverk och myndigheter, som härutinnan afgifvit utlåtande, hafva härvid funnit, att, under det man varit ense derom att bibehålla läroverket i Stockholm såsom en läroanstalt för meddelande af fullständig undervisning uti alla till veterinärkunskapen hörande ämnen, man deremot med afseende å organisationen af läroverket i Skara framställt följande olika förslag:

a) att jemväl denna läroanstalt utbildas till ett fullständigt och i afseende å såväl undervisningsskyldighet som rättighet för de utexaminerade eleverne med läroanstalten i Stockholm fullt likställt läroverk;

b) att i Skara anordnas ett tvåklassigt veterinärläroverk med samma undervisningskurser som i de två lägsta klasserna vid institutet i Stockholm med rättighet för veterinärelev att under de första åren af studiekursen kunna efter eget val söka undervisning antingen i Skara eller i Stockholm, å hvilket sistnämnda ställe kursen således alltid skulle afslutas; och

c) att, med bibehållande af inrättningen i Skara såsom en veterinär sjukvårdsanstalt samt hofbeslagsskola, derstädes jemväl skall meddelas så vidsträckt undervisning i öfriga veterinära ämnen, som tillgänglig personal och materiel medgifva.

Förutom nu omnämnda förslag har uti särskilda, vid sistlidne riksdag väckta motioner gjorts framställning dels om den veterinära undervisningens förläggande i sin helhet till Skara, dock att i Stockholm inrättades en veterinärklinisk anstalt, vid hvilken skulle meddelas praktisk undervisning i husdjursskötsel och hofbeslagslära, dels ock om undervisningens förflyttande till Ultuna landtbruksinstitut.

Till stöd för det här ofvan först angifna förslag om genomförandet af en fullständig likställighet emellan de båda läroanstalterna, hvilket förslag framstälts af direktionen öfver veterinärinrättningen i Skara, har nämnda

direktion åberopat dels det Hernqvistska testamentets innehåll och syfte af en mera vidgad verksamhet än den, som enligt nu gällande provisoriska reglemente blifvit inrättningen förbehållen, dels jemväl den täflan i vetenskaplig utveckling, som af den föreslagna likställigheten skulle blifva en följd, dels ock slutligen den fördel, som landtbruket och särskildt husdjurskötseln kunde hemta af ett större antal veterinärers utbildande samt afhjelpandet på sådant sätt af den brist på veterinärer, hvilken så allmänt öfverklagas. Sundhets-Kollegium åter har visserligen ifrågasatt, huruvida icke en enda läroanstalt, och i sådan händelse den i Stockholm, kunde vara tillräcklig för bildande af veterinärer för landets behof, samt den i Skara såsom obehöfelig då indragas. Dock har Kollegium, för den händelse att Kongl. Maj:t, med fästadt afseende å den Hernqvistska donationen, skulle finna hinder häremot uppstå, för sin del förordat fullständig likställighet emellan de båda läroverken. Såväl Kongl. Landtbruks-Akademien, hvilken framställt det andra af ofvannämnda förslag, som den år 1863 ned-satta komité, i hvars afgifna betänkande det tredje förslaget återfinnes, hafva ansett två veterinärinrättningar icke vara för landet behöfliga och hafva förklarat sig i följd häraf, derest veterinärinrättningen i Skara ej tillkommit genom enskild donation, med föreskrift bland annat att derstädes vara och förblifva, hafva velat föreslå denna inrättnings sammansläende med läroverket i Stockholm, då genom bådass förenade lärarekrafter och tillgångar ett fullständigt läroverk i hufvudstaden eller dess granskap med minsta kostnad skulle kunna åstadkommas; men då sådant antogs möta hinder i de vid den Hernqvistska donationen fästade villkor, ansågs inrättningen lämpligast böra anordnas i enlighet med något af sistberörda två förslag.

Såsom utgångspunkt för bestämmandet af sin åsigt i denna fråga hafva komiterade å ena sidan tagit hänsyn till nödvändigheten för staten att söka utbilda veterinärer, hvilka genom såväl teoretisk bildning som praktisk duglighet kunna vara kompetente antingen att såsom lärare vid statens veterinärläroverk upprätthålla den veterinära undervisningen i landet eller ock att såsom läsveterinärer och militäre hästläkare anställas i statens tjänst; men å andra sidan hafva komiterade icke kunnat undgå att fästa sig vid behofvet för det stora flertalet bland landets jordbrukande befolkning att ega tillgång på veterinärer, hvilka utan att behöfva ega den högre såväl allmänt humanistiska som veterinära bildning, hvilken numera förutsättes såsom ett villkor för befordran till statens tjänster, skulle kunna, i anseende till det lägre kunskapsmått man af dem fordrade och den kortare tid de för sin utbildning behöfde använda, lemna en häraf betingad billigare sjukvård. Utan att vilja eftergifva något på de fordringar, komiterade redan uppställt såsom villkor för anställning såsom veterinär i statens tjänst,

hafva komiterade likväl ansett, att med afseende å dem, hvilka vilja åtnöja sig med utöfvandet af endast enskild veterinär verksamhet, såväl fordringarna på förkunskaper kunna sättas lägre som äfven kurserna i afseende å den teoretiska veterinära undervisningen göras mindre omfattande, än som fordras för kompetens till statens tjänster. En sådan förändring, hvarigenom möjlighet skulle beredas äfven för andre personer än studenter att blifva veterinärer, skulle utan tvifvel hafva till följd, icke blott att antalet af dem, som ville egna sig åt det veterinära kallet, komme att ökas, utan äfven att, då i synnerhet det mindre landtbrukets behof af en mer, än nu kan vara förhållandet, billig sjukvård för husdjuren härigenom komme att blifva tillgodosedt, praktiskt duglige veterinärer skulle framför de nu så mycket anlitade qvacksalvare komma att vinna förtroende bland allmänheten.

I fråga då om antalet af de veterinärläroverk, som må finnas erforderliga, äro väl komiterade af den åsigt, att om man blott toge hänsyn till antalet af veterinärer, som årligen borde utexamineras för att hålla veterinärernes antal uppe vid en numerär af 300 — hvartill, med en i allmänhet till 25 år beräknad tjänstetid, 12 å 15 nya veterinärer skulle för hvarje år erfordras — endast ett läroverk vore för landet behöfligt. Men då, enligt den af komiterade här ofvan angifna uppfattning, två slags veterinärer, för hvilka komiterade vilja föreslå benämningen 1:sta och 2:dra klassens veterinärer, skulle behöfva utbildas, och då till följd af den mer eller mindre omfattande undervisning, som med afseende på deras blifvande verksamhet borde dem meddelas, deras utbildande vid ett och samma läroverk icke lämpligen torde kunna verkställas, hafva komiterade ansett två skilda läroverk vara behöfliga. För utbildandet af första klassens veterinärer eller sådane, som skulle ega rätt att söka anställning i statens tjänst, finnes redan uti veterinärinstitutet i Stockholm en läroanstalt, som med afseende å det lärareantal, hvaröfver detsamma har att förfoga, samt de lärokurser, som äro för detsamma bestämda, är egnad att tillfredsställa fordringarna på en högre vetenskaplig institution. Vidkommande åter lämpligt ställe för inrättande af en läroanstalt för utbildande af andra klassens veterinärer, eller sådane, som skulle vara afsedde endast för den enskilda praktiken, på sätt här ofvan angifvits, torde veterinärinrättningen i Skara med fördel och utan några betydliga kostnader för staten kunna till en sådan läroanstalt användas. Härigenom skulle jemväl inrättningen erhålla en verksamhet närmare öfverensstämmande med det i Hernqvistska testamentet för inrättningen afsedda syfte, på samma gång derigenom skulle åt staten fortfarande bibehållas de till nämnda inrättning anslagna donationer.

Sedan komiterade sålunda i allmänhet angifvit den ställning de båda nu befintliga läroverken skulle, enligt komiterades förslag, komma att in-

taga till hvarandra och till den veterinära undervisningen, öfvergå komiterade nu till en närmare redogörelse för de förändringar i hvartdera läroverkets nuvarande organisation, som komiterade ansett sig böra föreslå.

Beträffande då först *institutet i Stockholm* har redan länge varit allinänt erkänt, att de byggnader och lägenheter, hvilka för närvarande af institutet begagnas, äro såväl till utrymme som till beskaffenhet i öfrigt i deras nuvarande skick olämpliga. De skiljaktiga meningar, som likväl härvid yppat sig om lämpligaste läget för institutet, samt svårigheten att erhålla de för de erforderliga nybyggnaderna äskade anslag hafva emellertid haft till följd, att institutet fortfarande i det väsendtligaste befinner sig i samma skick, som då för omkring tio år sedan frågan härom första gången väcktes. För de olika förslag, som tid efter annan i detta afseende framstälts, samt för den utgång, desamma fått, torde komiterade nu till en början få i korthet redogöra.

Uti det underdåniga betänkande, som den år 1863 tillsatta komité afgaf, föreslogs med afseende på veterinärinstitutet i Stockholm, att detsamma skulle förläggas på hufvudsakligen samma plats, som det nu innehar, dock med den förändring, att institutets egande, öster om Grefgatan i kvarteret Edelman mindre belägna tomt skulle utvidgas genom byte med "Rydberska stiftelsen", som i ersättning för hela den nämnda stiftelse tillhöriga andel af berörda kvarter jemte derå befintliga byggnader skulle erhålla en lika stor andel af institutets vester om Grefgatan i kvarteret Krabaten belägna tomter och byggnader, och att på denna sålunda utvidgade plats skulle för ändamålet uppföras erforderliga byggnader, upptagande ej mindre undervisningslokaler, samlingsrum, smedja, sjukstallar m. m., än äfven bostäder för chefen samt institutets lärare, elever, betjente och ett visst antal hofslagarelärningar; och skulle kostnaden för uppförande af dessa byggnader enligt uppgjorda kostnadsförslag belöpa sig till 585,101 riksdaler, hvilken summa likväl skulle komma att minskas med det försäljningsbelopp af 96,000 riksdaler, hvartill den östra, under förutsättning af byte, för institutet icke behöfliga del af kvarteret Krabaten med derå befintliga byggnader blifvit uppskattad, hvadan slutliga anläggningskostnaden skulle blifva 489,101 riksdaler.

Innan detta betänkande afgafs, hade emellertid Landtbruks-Akademien uti underdånigt utlåtande den 13 September 1862 ansett det nuvarande läget för institutet vara så till vida olämpligt, att institutet nu är å alla sidor skildt från landsbygden med osammanhängande och otjenliga bygg-

nader och beläget på en plats, som efter den nya strandgatans anläggning torde tagas i anspråk för andra ändamål, samt föreslagit, att nuvarande byggnader och tomter skulle försälas och i deras ställe ett rymligt jordområde utom, men invid hufvudstaden inköpas och i tidsenligt skick bebyggas. Detta förslag har jemväl Sundhets-Kollegium biträdt men tillika hemställt, att, derest institutet komme att bibehållas vid Grefgatan, något utbyte af tomt med Rydbergska stiftelsen icke måtte ega rum, utan de båda nuvarande tomterna bibehållas.

Efter pröfning af ofvanberörda förslag och sedan Eders Kongl. Maj:ts Öfverintendents-Embete i anledning af erhållen Nådig remiss i afgifvet underdånigt yttrande anført, att, i händelse minskning i de ursprungligen afsedda bostadslägenheterna kunde ske, så att dessa blefve inskränkta till boställen åt föreståndaren, adjunkterna och instruktionssmeden, samt husrum och kosthållning för elever kunde uteslutas, det beräknade kostnadsbeloppet 585,101 riksdaler skulle komma att nedsättas till 390,844 riksdaler, aflät Kongl. Maj:t till 1867 års riksdag Nådig proposition, dervid Kongl. Maj:t — som fann komiterades förslag om hufvudsakligt bibehållande för institutet af dess nuvarande läge böra antagas — föreslog bland annat, att riksdagen måtte, med godkännande af det utaf komiterade förordade tomtutbyte, för uppförande af nya byggnader vid institutet i Stockholm bevilja 390,000 riksdaler, deraf 50,000 riksdaler att utgå under loppet af år 1868.

Då likväl inom riksdagen den åsigt gjorde sig gällande, att derest antingen institutet förlades å Kronan tillhörig mark utanför någon af Ladugårdslandets tullar, på sätt Landtbruks-Akademien och Sundhets-Kollegium föreslagit, eller ock, med bibehållande af anstalten å dess nuvarande plats, ökad utrymme bereddes genom utvidgning och förändring af de redan befintliga byggnaderna, en betydlig besparing i anläggningskostnaden skulle uppstå, ansåg sig riksdagen, i saknad af tillförlitlig utredning i dessa afseenden, icke för det dåvarande kunna bifalla Kongl. Maj:ts berörda förslag; hvarjemte riksdagen i underdånighet anhöll, "det tacktes Kongl. Maj:t i Nåder låta närmare undersöka och utreda, huruvida icke veterinärinstitutet, till besparing i kostnaderna, skulle kunna utan väsendtliga olägenheter till någon plats vid hufvudstadens gräns förläggas, eller om icke, i annan händelse, institutet skulle, utan byte med Rydbergska stiftelsens tomt, kunna på ett ändamålsenligt sätt anordnas å nuvarande lokaler genom utvidgande och förändring af der befintliga byggnader, samt att Kongl. Maj:t ville låta i dessa hänseenden uppgöra alternativa kostnadsförslag".

I anledning häraf meddelades veterinärinstitutets direktion den 24 Maj 1867 Nådig befallning att i samråd med en af Öfverintendents-Embetet utsedd sakkunnig person verkställa undersökning om lämpligaste platsen för institutet och låta uppgöra erforderliga kostnadsförslag. Efter att i så-

dant afseende hafva dels den 5 Februari 1868, dels den 6 November 1872 inkommit med särskilda förslag, deraf likväl icke någotdera vann Kongl. Maj:ts Nådiga bifall, har direktionen slutligen efter ytterligare öfverläggningar och undersökningar den 23 December sistnämnda år föreslagit institutets förläggande till tomterna med adressnummer 6 litt. b och c samt en del af N:o 8 vid Ladugårdslands tullgata, eller N:ris 11, 12 och en del af N:ris 3 och 4 i kvarteret Vedbäraren samt en bakom samma tomter liggande del af lägenheten Djursborgs åker och Ladugårdsgärdet till Drottning Christinas väg. Enligt uppgjortt kostnadsförslag skulle byggnadssumman uppgå till 594,890 riksdaler, men som tomterna i kvarteret Vedbäraren måste för ändamålet exproprieras, och den del af Djursborgs åkerjord, som borttoges, ersättas med annan jord, hvartill skulle erfordras för expropriationen 30,000 riksdaler och för flyttningen af uthus vid Djursborg jemte uppodling af jordvederlaget 10,000 riksdaler, komme hela kostnaden att utgöra 634,890 riksdaler, hvilken summa likväl komme att minskas med värdet af institutets nuvarande tomter, då uppskattade till 190,000 riksdaler, hvadan det erforderliga anslaget skulle belöpa sig till 444,890 riksdaler. I öfverensstämmelse med detta underdåniga förslag aflät Eders Kongl. Maj:t till 1873 års riksdag Nådig proposition med begäran om ett extra anslag af 634,000 riksdaler, deraf under innevarande år skulle utgå 150,000 riksdaler, samt att institutets nuvarande tomter måtte, när de för institutets behof icke vidare behöfdes, på offentlig auktion försäljas och köpeskillingen derför till Riksgäldskontoret aflemnas.

Uti sitt i ämnet afgifna utlåtande yttrade Statsutskottet bland annat: att det kunde anses ostridigt, att veterinärinstitutets byggnader nästan utan undantag voro sådana, att, om läroverket skulle i detta afseende blifva i sitt gamla skick, dess verksamhet komme att förlamas, och hade behofvet af en genomgripande förändring i nämnda hänseende äfven blifvit af riksdagen erkändt. Oaktadt fullständig utredning saknades, huruvida, på sätt 1867 års riksdag alternativt ifrågasatt, de öfverklagade olägenheterna med bibehållande af den befintliga lokalen skulle kunna afhjelpas genom utvidgande och förändring af dervarande byggnader, samt några ritningar och kostnadsförslag, som afsåge institutets förläggande på den föreslagna platsen, då ännu icke blifvit uppgjorda, hade hvad som blifvit anfördt mot institutets bibehållande å dess till följd af sitt läge ganska dyrbara tomter synts utskottet utgöra giltig grund för dess förflyttning till annan mera aflägsse belägen plats. De uti det upprättade förslaget, för hvilket under åren 1865 och 1866 uppgjorda ritningar legat till grund, upptagna kostnaderna hade emellertid synts utskottet allt för stora. Då utskottet ansett veterinärundervisningen böra ordnas med hänsyn till ett antal af högst 50 à 60 elever, borde behofvet af byggnader för densamma kunna tillgodoses

med vida mindre kostnad, än som blifvit ifrågasatt, och utskottet förestälde sig, att, med inskränkande af byggnaderna till hvad som för ändamålet kunde finnas oundgängligen nödigt, kostnaderna icke borde komma att öfverstiga det belopp, som enligt Kongl. Maj:ts till 1867 års riksdag aflåtna Nådiga proposition ansetts för ändamålet erforderligt. På grund här-af hemställde utskottet, att riksdagen, med afslag å Eders Kongl. Maj:ts gjorda Nådiga framställning, måtte i underdånighet anhålla, det Eders Kongl. Maj:t ville i Nåder tillse, huruvida icke sådana förändringar i den uppgjorda planen för veterinärinstitutets nya byggnader kunde vidtagas, att anläggningskostnaden väsendtligen inskränktes.

I enlighet med utskottets hemställan blef Eders Kongl. Maj:ts Nådiga framställning afslagen, hvaremot riksdagen icke fann skäl bifalla den af utskottet föreslagna underdåniga skrifvelse.

Då detta riksdagens beslut syntes hufvudsakligen hafva varit förorsakadt af de höga anläggningskostnaderna, lät direktionen för veterinärinstitutet med iakttagande af inskränkning i afseende å byggnadernas omfång uppgöra nya ritningar och kostnadsförslag, enligt hvilket förslag kostnaderna för samtliga byggnaderna jemte jernstaket åt gatan, för planering, stensättning, vattenledning och tillsyn vid arbetet äfvensom för oförutsedda behof skulle uppgå till 546,770 riksdaler, samt för expropriation och flyttning af byggnader m. m. till 51,000 riksdaler eller tillsammans 597,770 riksdaler. Enligt verkställd ny värdering af institutets tomter och byggnader skulle för desamma, om försäljningen skedde vid en i sådant afseende någorlunda gynsam tid, kunna erhållas 300,000 riksdaler, så att, då detta belopp afdroges från den beräknade anläggningskostnaden, derå skulle återstå 297,770 riksdaler. Med öfverlemnande af dessa ritningar och kostnadsförslag samt under anförande, att behofvet af ett tidsenligt veterinärinstitut gjorde sig för hvarje år allt mera påträngande, samt att institutets nuvarande byggnader ej kunde för det afsedda ändamålet mera än högst få år begagnas, anhöll direktionen i underdånig skrifvelse af den 4 November sistlidet år, att Eders Kongl. Maj:t behagade till riksdagen aflåta Nädig proposition om anslag till uppförande af nya byggnader i enlighet med det nu afgifna förslaget. I öfverensstämmelse med denna hemställan anhöll Eders Kongl. Maj:t hos sist hållna riksdag om ett extra anslag af 597,770 riksdaler, hvaraf 200,000 riksdaler borde anvisas att utgå under år 1875, samt hemställde derjemte om försäljning af institutets nuvarande lägenheter, på sätt i Nådiga propositionen till 1873 års riksdag föreslagits. På hemställan af Statsutskottet, som, under åberopande af sitt förliedet år i ämnet afgifna yttrande "och då förhållandena sedan dess icke undergått sådan förändring, som borde kunna föranleda till ändring i riks-

dagens då fattade beslut", afstyrkt den Nådiga framställningen, blef densamma af riksdagen afslagen.

Af denna nu lemnade redogörelse framgår, att efter den långvariga behandling, som frågan om anordnandet af tidsenliga lokaler för veterinärinstitutet i Stockholm varit underkastad, och efter de olika förslag, som i detta afseende blifvit tid efter annan framställda, man numera allmänt kommit till insigt om olämpligheten af institutets bibehållande vid dess nuvarande läge och om fördelarna af att förlägga detsamma nära invid Ladugårdslands tull, på sätt senast blifvit föreslaget.

Detta förslag öfverensstämmer jemväl med den åsigt, komiterade hysa i denna fråga, hvars slutliga lösning nu synes hufvudsakligast bero derpå, huruvida kostnaderna för de erforderliga nybyggnaderna skulle kunna än ytterligare nedsättas, så att en förnyad framställning om anslag för berörda ändamål må hafva utsigt att vinna riksdagens bifall. Ehuru direktionen för veterinärinstitutet i Stockholm vid öfverlemnande till Eders Kongl. Maj:t af senast uppgjorda ritningar och kostnadsförslag uttryckt den åsigt, att större inskränkning i byggnadernas antal och inredning, än direktionen då föreslagit, icke kunde göras, om institutet skulle motsvara sitt ändamål, hafva likväl komiterade ansett sig böra tillse, huruvida icke några ytterligare inskränkningar och förändringar i byggnadsplanen skulle kunna, utan men för institutets verksamhet, vidtagas och anläggningskostnaden således än vidare minskas. Då emellertid komiterade äro öfvertygade, att i en framtid, sedan vårt veterinärväsende nått den högre utveckling, som måste blifva en följd af landets allt mer stigande kultur, ett veterinärinstitut af den omfattning, som nu är föreslaget, skall blifva för landet behöfligt, och då komiterade derjemte äro af den åsigt, att vid ett byggnadsföretag af den vikt och storlek, som det nu ifrågavarande, afseende jemväl bör fästas vid möjligen uppkommande framtida behof, hafva komiterade ansett sig endast för den händelse böra tillstyrka ytterligare inskränkningar och förändringar, att dessa blifva af den beskaffenhet att icke utgöra hinder för institutets utvidgning i hufvudsaklig öfverensstämmelse med nu uppgjorda byggnadsplan, allt efter som en sådan utvidgning kan komma att af omständigheterna påkallas. Utgående från denna åsigt hafva komiterade med den sakkännedom de, såsom räknande bland sig två vid statens veterinärläroverk anstälde lärare, tilltrött sig ega i denna fråga, ingått i närmare granskning af det sistlidna år uppgjorda byggnadsförslag; och hafva komiterade härvid hufvudsakligen anmärkt, hvad först beträffar auditorii- och museibyggnaden, att den för våningarna beräknade höjd af 15 fot för hvardera torde kunna något minskas; att då två auditoriisalrar af den storlek, förslaget innehåller, icke synas vara för institutets behof erforderliga, den i första våningen belägna lämpligare torde inredas till biblio-

tek; att då vidare det utrymme, som tagits i anspråk för muséer och samlingar, synts komiterade kunna för närvarande och intill dess samlingarna vunnit någon betydligare ökning inskränkas, helst om en del af dessa uppställdes i auditorisalen, hvilket jemväl för undervisningen skulle blifva fördelaktigt, de i första våningen belägna, för sådant ändamål nu afsedda rum kunde tillsvidare anordnas till bostäder för elever, hvartill jemväl det nuvarande biblioteksrummet äfvensom adjunktens boställsrum kunde användas, om för adjunkten i stället bereddades rum i anatomibyggnadens öfre våning; kunnande i den mån institutet komme i behof af ökad utrymme för samlingar, elevrummen dertill förändras och för eleverne då i stället bostäder på annat sätt ordnas. Beträffande de öfriga byggnaderna, hafva komiterade ansett, att anatomi-, stall- och smedjebyggnaderna skulle kunna med afseende å längden något förkortas; att om det uti »rots- och hundsstallet» förlagda vagnshus inreddes till boskapsstall och i samma byggnad jemväl inrättades ett stall för får och svin, hela den till boskapsstall nu afsedda byggnaden kunde undvaras och i stället uppföras en byggnad af trä, inrymmande såväl vagnslider som latriner; samt att i stället för en portvaktarstuga ett rum jemte kök för portvakt kunde inredas i stora byggnadens källarvåning. Slutligen hafva komiterade velat föreslå uppförandet af ett trästaket i stället för ett sådant af jern, en mindre fullständigt ordnad vattenledning samt inskränkning i tomtens planering.

Sedan komiterade med afseende å lämpligheten af nu antydda förändringar jemväl rådfört sig med den arkitekt, som uppgjort de till senaste riksdag framlemnade ritningar och kostnadsförslag, Professoren, Riddaren af Eders Kongl. Maj:ts Wasa Orden E. E. von Rothstein, samt denne ansett de föreslagna förändringarnas genomförande icke böra åstadkomma någon rubbning uti den för institutet redan uppgjorda byggnadsplan, har Professoren von Rothstein, på anmodan af komiterade, med iakttagande af nämnda förändringar uppgjort nytt kostnadsförslag, hvilket med dertill hörande beskrifning äfvensom de förändrade ritningarna komiterade härmed få i underdånighet bifoga. Enligt detta förslag skulle anläggningskostnaden belöpa sig till 448,324 kronor, hvartill kommer kostnaden för expropriation af tomterna i kvarteret Vedbäraren och flyttning af byggnader vid Djursborg, beräknad till 50,000 kronor; utgörande således den sammanlagda kostnadssumman 498,324 kronor. Då härifrån afräknas värdet af institutets nuvarande tomter, hvilka med afseende å det höga pris, som, efter det nya strandgatan utmed Ladugårdslandsviken blifvit färdig, dessa tomter böra betinga, blifvit af Professoren von Rothstein uppskattade till 320,000 kronor, återstår ett belopp af 178,324 kronor, hvartill således statens utgift för uppförande af ifrågavarande byggnader skulle komma att inskränka sig.

Ehuru komiterade i enlighet med den åsigt, som numera blifvit icke blott af Eders Kongl. Maj:t utan afven af riksdagen omfattad, icke velat biträda något förslag, afseende institutets framtida bibehållande å dess nuvarande plats, hafva likväl komiterade, för den händelse frågans slutliga lösning skulle blifva än ytterligare undanskjuten, i hvilket fall åtgärder för de nuvarande byggnadernas provisoriska iståndsättande oförtöfvadt måste vidtagas, anmodat Professoren von Rothstein att uppgöra en beräkning öfver kostnaderna för de reparationer och förändringar af institutets nuvarande byggnader, som komiterade ansett oundgängliga, derest institutet ännu under någon tid skall utan allt för menligt inflytande på dess verksamhet kunna bibehållas inom dess nuvarande lokaler; och har Professoren von Rothstein med anledning häraf till komiterade aflemnat ett i sådant afseende upprättadt approximativt kostnadsförslag, hvilket finnes detta betänkande bifogadt. Enligt nämnda förslag skulle kostnaden för byggnadernas provisoriska iståndsättande »för en kortare tid» belöpa sig till 15,285 kronor.

Utan att ingå i något yttrande, huruvida det vore lämpligt att för ett blott tillfälligt iståndsättande af institutets nuvarande byggnader uppföra en penningesumma till nu angifna belopp, få komiterade för sin del, under åberopande af hvad de i frågan redan anført, härmed i underdånighet hemställa, det Eders Kongl. Maj:t tacktes, med godkännande af de utaf komiterade föreslagna förändringar och inskränkningar i senast uppgjorda ritningar öfver nybyggnader för veterinärinstitutet i Stockholm, till nästkommande riksdag framställa Nådig proposition om beviljande af det nybyggnadsanslag, som komiterade funnit erforderligt.

I afseende slutligen å nu gällande stadganden* rörande undervisningen vid veterinärinstitutet i Stockholm samt institutets ekonomiska och öfriga angelägenheter, hafva komiterade ansett sig icke ega anledning att föreslå någon annan förändring i det för institutet den 24 Maj 1867 fastställda Nådiga reglemente än i afseende å undervisningens omfång samt sättet för afgangsexamens afläggande, hvarom komiterade blifva i tillfälle att här nedan vidare yttra sig, likasom komiterade icke heller haft något annat att erinra med afseende å institutets nuvarande stat, än att komiterade ansett *dels* den till adjunkten anslagna lön, hvilken nu utgår med endast 1,500 riksdaler, böra höjas till 2,000 kronor eller samma belopp, som uti bifogade underdåniga förslag till stat för veterinärinrättningen i Skara blifvit såsom lön åt en adjunkt vid nämnda inrättning beräknad, *dels ock* att med afseende å dispositionen af det till stipendier åt elever beviljade anslag af 4,000 riksdaler den bestämmelse borde stadgas, att detsamma skall fördelas bland minst tio elever.

Veterinär-
inrättningen
i Skara.

Under åberopande af de skäl, som blifvit af komiterade anförda till stöd för deras åsigt, att förutom institutet i Stockholm ett särskildt veterinärläroverk borde inom landet inrättas för utbildande af privata veterinärer, samt att *inrättningen i Skara* lämpligast kunde till ett sådant läroverk anordnas, öfvergå komiterade nu till framställning af de förändringar med afseende å nämnda inrättnings nuvarande organisation, som måste blifva en följd af dess föreslagna utvidgade verksamhet; och vilja komiterade härvid först anmärka, att då de båda veterinärläroverken i Stockholm och Skara enligt komiterades förslag skola hafva samma hufvudändamål att utbilda dugliga veterinärer, komiterade velat föreslå, att läroverket i Skara måtte i likhet med det i Stockholm erhålla benämningen Veterinär-Institut.

Enligt hvad komiterade redan angifvit, skulle läroverket i Skara, med bibehållande af sin egenskap dels af vårdanstalt för sjuka husdjur och dels af läroanstalt för utbildande af hofbeslagssmeder, anordnas till ett läroverk för bildandet af private veterinärer. För inträde vid läroverket skulle icke erfordras maturitetsexamen. Undervisningen skulle, ehuru icke så vetenskapligt ordnad som vid institutet i Stockholm, likväl omfatta alla de teoretiska och praktiska ämnen, som för bildandet af duglige praktiske veterinärer erfordras. Slutligen skulle den, som aflagt godkänd examen från läroverket, vara berättigad att såsom privat veterinär utöfva veterinär verksamhet, men deremot icke ega rätt att befordras till veterinärtjänster med lön på stat.

Detaljerna af den undervisning, som med afseende å läroverkets ofvan antydda ändamål skulle komma att derstädes meddelas, hafva komiterade angifvit i det underdåniga »förslag till reglemente för veterinärinstitutet i Skara», som finnes detta betänkande vidfogadt. Rörande detta förslag torde, då dess innehåll till största delen lärer motivera sig sjelft, endast vissa punkter i detsamma här behöfva särskildt omnämnas. Komiterade vilja härvid till en början hafva anmärkt, att då, till följd af institutets ändamål att tillgodose landets behof af praktiskt duglige, men derjemte billige veterinärer, undervisningen jemväl måste erhålla en öfvervägande praktisk karaktär, komiterade antagit, såväl att lärokurserna skulle kunna göras mindre omfattande, som äfven lärarnes antal inskränktare än vid institutet i Stockholm.

I fråga då om det lärareantal, som för undervisningens behöriga upprätthållande skulle erfordras, hafva komiterade föreslagit, att detta måtte bestämmas till en professor, som tillika skulle vara institutets föreståndare, två lektorer, två adjunkter samt en instruktionssmed, af hvilka föreståndaren, förste adjunkten och instruktionssmeden skulle åtnjuta fri bostad vid institutet. Om villkoren för kompetens till dessa lärareplatser samt om lärarnes skyldigheter med afseende på undervisningen m. m., hafva komiterade endast att åberopa de §§ i det föreslagna reglementet, som angå dessa ämnen, likasom komiterade angående de för lärarne föreslagna löneförmåner få i

underdånighet hänvisa till det förslag till stat för institutet, som finnes vid detta betänkande fogadt.

Då komiterade uti 40 § föreslagit, att elev, som vill söka inträde vid läroverket, skall förete betyg om skolkunskaper, motsvarande dem, som fordras för uppflyttning till sjette klassen af statens elementarläroverk, hafva komiterade tagit hänsyn dertill, att, efter hvad komiterade inhemtat, enligt den för elementarläroverken nu tillämnade undervisningsplan, en kursafslutning med femte klassen skall ega rum, afseende att bereda möjlighet för lärjunge att vid tillämpningsskolorna fortsätta och fullborda sin utbildning.

I afseende härefter å de kostnader, som den föreslagna utvidgningen af läroverkets verksamhet skulle komma att medföra, hafva komiterade, som vid en af dem på grund af Nådigt tillstånd företagen resa till Skara varit i tillfälle att taga närmare kännedom om de läroverket rörande förhållanden, kommit till den öfvertygelse, att, sedan den nya smedja, hvartill senaste riksdag anslagit medel, kommit till stånd, någon ytterligare tillökning af läroverkets byggnader åtminstone icke för den närmaste framtiden erfordras. Endast den gamla smedjan torde böra inredas till museum. Då likväl medel hertill blifvit i sammanhang med anslaget till uppförande af den nya smedjan beviljade, kan förändringen härutinnan icke komma att medföra andra utgifter från statens sida, än som möjligen kunna blifva en följd af de alltmer stigande arbetsprisen. Deremot skulle det ökade antalet lärare äfvensom andra, för genomförande af den föreslagna omorganisationen nödiga förändringar med afseende å inrättningens förvaltning, ekonomi m. m., föranleda utgifter, för hvilkas bestridande inrättningen skulle behöfva ett ökad anslag af 12,900 kronor, på sätt det af komiterade för inrättningen uppgjorda förslag till stat närmare utvisar.

Då emellertid utgifterna för institutets underhållande i första hand skola bestridas af de tillgångar, som de Hernqvistska donationerna äfvensom de af staten till läroverket upplåtna jordegendomar erbjuda, och då det är af vikt att förvaltningen af dessa dispositioner ordnas på ett sätt, som närmast öfverensstämmer med institutets ändamål, hafva komiterade — under uttryckande af den åsigt, att, då det måste anses för institutet fördelaktigt, att derstädes finnes ladugård, vid hvilken eleverne kunna erhålla kännedom om husdjurens vårdande och skötsel i deras friska tillstånd, den åt föreståndaren anslagna löningsjord bör af honom sjelf disponeras, men att deremot öfriga jordfastigheter med större fördel kunna utarrenderas — härmed velat i underdånighet hemställa:

1:o att de byggnader och fastigheter, som hittills varit såsom löningsjord åt föreståndaren anslagna, fortfarande för sådant ändamål bibehållas och af föreståndaren sjelf disponeras;

2:o att läroverkets öfriga jordfastigheter må, såsom om kronans jord är stadgadt, utarrenderas och årliga arrendeafgifterna till läroverkets kassa ingå; och

3:o att det besparade kapital, som tillhör läroverkets kassa, förvaltas såsom en särskild fond, hvars kapital bör oförminskadt bibehållas samt endast räntan deraf för läroverkets ändamål användas.

Angående undervisningsordnande vid veterinärläroverken.

Sedan komiterade härmed redogjort för de bestämmelser, som med afseende å hvart och ett af de båda veterinärläroverken synts komiterade särskildt böra uppmärksammas, vilja komiterade slutligen i fråga om undervisningens ordnande vid de båda läroverken anmärka, att då komiterade ansett nödigt att i de särskilda reglementena finnes närmare angifvet, uti hvilka läroämnena undervisning bör vid instituten meddelas, komiterade velat föreslå, att uti reglementet för institutet i Stockholm måtte inflyta en paragraf, som, i likhet med 25 § uti komiterades förslag till reglementet för institutet i Skara, upptager de särskilda undervisningsämnena; och få komiterade i detta afseende hänvisa till det förslag till tillägg till reglementet för institutet i Stockholm, hvilket såsom särskild bilaga finnes detta betänkande bifogadt. Beträffande åter det större eller mindre omfång, som bör gifvas åt undervisningen vid hvartera läroverket, samt det kunskapsmått, som bör erfordras för att vid det ena eller andra läroverket hafva aflagt godkänd afgangsexamen, hafva komiterade, som icke ansett sig böra med förbigående af Sundhets-Kollegium afgifva detaljeradt förslag i ämnet, föreställt sig, att då nämnda Kollegium, enligt komiterades redan gjorda hemställan, skall hafva tillsyn öfver den veterinära undervisningen i landet, det lämpligast torde böra öfverlemnas åt denna myndighet att bestämma de lärokurser, som med afseende å läroverkens olika ändamål i fråga om utbildandet af veterinärer böra ligga till grund för undervisningen, likasom komiterade äfven ansett det böra tillkomma Sundhets-Kollegium att granska och fastställa de förslag till undervisnings-schemata, som årligen skola af hvartera läroverkets lärarekollegium upprättas. På det emellertid Sundhets-Kollegium må blifva i tillfälle att bedöma, huruvida den undervisningsplan, som således kan blifva för läroverken fastställd, behörigen efterlefves och tillämpas, hafva komiterade föreslagit, att afgangsexamen skall afläggas i närvaro af tre utaf Kollegium utsedde censorer, med rättighet för desse att underkänna elev, som de finna sakna nödiga insigter; och få komiterade i afseende härå åberopa de närmare bestämmelser, som finnas

upptagna dels i förslaget till reglemente för institutet i Skara, dels i det föreslagna tillägget till reglementet för institutet i Stockholm.

Efter det komiterade sålunda redogjort för de åsikter, på hvilka komiterade grundat det underdåniga förslag till ordnande af vårt lands veterinärväsende, som de ansett sig böra till Eders Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning framställa, hafva komiterade här till sist velat i korthet sammanfatta detta förslags hufvudpunkter.

För afhjelpande af den nu rådande bristen på veterinärer hafva komiterade, som ansett orsaken till denna brist vara att söka i de otillräckliga löneförmåner samt den ringa samhällsställning, som i förhållande till de höga kunskapsfordringarna komma de i statens tjänst anstälde veterinärer till godo, hemställt, att såväl de civile som de militäre veterinärernes villkor måtte förbättras, och i sådant afseende föreslagit, att en emot de veterinära tjänstebefattningarnas vigt svarande förhöjning uti de i statens tjänst anstälde veterinärers såväl löneförmåner som samhällsställning måtte dem beredas, att de måtte komma i åtnjutande af lämplig pensionsrätt, samt att vid tillsättande af statens veterinärtjänster måtte tillämpas samma grunder, som med afseende å befordran till öfriga statens tjänster äro gällande. För handhafvandet af den civila veterinärsjukvården inom landet skulle staten aflöna en förste länsveterinär i hvarje län samt dessutom åtta andre länsveterinärer, förlagde till de län, som i anseende till utsträckning och oförmåga att sjelfva underhålla veterinärer ansetts vara i behof af ett sådant understöd. Hvad åter den militära veterinärsjukvården angår, instämma komiterade hufvudsakligen i hvad komitén för utarbetande af förslag till grunder för ny härordning i detta afseende förordat. I afseende å ordnandet af den veterinära undervisningen, hvaröfver Sundhets-Kollegium skulle fortfarande utöfva inscendet, hafva komiterade, som utgått från den åsigt, att nuvarande fordringar för kompetens till statens, för det allmänna mera viktiga veterinära tjänster skola oförändrade bibehållas, men att deremot för rättighet att utöfva endast enskild veterinär verksamhet skulle erfordras hvarken så höga förkunskaper eller så omfattande veterinär bildning, som af innehafvare utaf statens tjänster skäligen kan fordras, ansett två slags veterinärer böra utbildas. För detta ändamål skulle de redan befintliga båda veterinärläroverken i Stockholm och Skara bibehållas, med den förändring i det senares organisation, som med afseende å dess sålunda utvidgade verksamhet ansetts erforderlig och som finnes närmare angifven i de för nämnda läroverk föreslagna stadgar. Enligt uppgjorda förändrade ritningar och kostnadsförslag till nybyggnader för veterinär-

institutet i Stochholm, förlagdt i stadens närmaste granskning, komme kostnaderna härför att betydligt understiga de belopp, som i sådant afseende förut blifvit äskade. För inträde såsom elev vid läroverket i Stockholm skulle fortfarande gälla stadgandet att hafva aflagt maturitetsexamen, då deremot för att antagas såsom elev vid läroverket i Skara endast skulle fordras att innehafva kunskapsmått, motsvarande det för uppflyttning till 6:te klassen af statens elementarläroverk. Elever från båda läroverken skulle ega lika rätt att såsom enskilde veterinärer praktisera, hvaremot endast de, som utgått från läroverket i Stockholm, skulle vara kompetente att söka veterinärtjänster med lön af allmänna medel. Slutligen skulle, då undervisningen vid de särskilda läroverken komme att med afseende å dessas olika ändamål i fråga om bildandet af veterinärer ordnas på olika sätt, Sundhets-Kollegium ega att genom af Kollegium utsedde censorer, som skola öfvervara afgangsexamina vid läroverken, vaka öfver att undervisningen vid hvartdera läroverket bedrifves efter den plan, som af Sundhets-Kollegium kunde blifva för läroverken bestämd.

Komiterade framhärda med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter

C. M. BJÖRNSTJERNA.

F. v. ESSEN. AXEL ODELBORG. N. E. FORSSELL. C. A. LINDQVIST.

Stockholm den 5 December 1874.

Carl Schönmeyr.

Underdånigt förslag till

Instruktion för Civilveterinärerne inom riket.

§ 1.

Veterinärerne lyda, med afseende på deras vetenskapliga verksamhet, under Sundhets-Kollegium, och de i statens tjänst anstälde Civilveterinärerne äfvensom Distriktsveterinärerne, med hänsyn till deras tjensteutöfning, under Våre Befallningshafvande. Vid utbrott af smittosamma sjukdomar och farsoter bland husdjuren vare äfven öfrige praktiserande veterinärer skyldige att lemna det biträde till dessa sjukdomars hämmande, som af Våre Befallningshafvande äskas.

§ 2.

Varder länsveterinärtjänst ledig, skall Vår Befallningshafvande ledigheten i Post- och Inrikes Tidningar kungöra med utsättande af trettio dagars ansökningstid. Ansökningarna, som böra inlemnas till Vår Befallningshafvande i det län, der ledigheten finnes, skola åtföljas af betyg öfver aflagd veterinärexamen vid Veterinärinstitutet i Stockholm, af prestbetyg samt tjenstebetyg, så framt sökanden såsom veterinär tjenstgjort. Efter ansökningstidens slut skall Vår Befallningshafvande öfverlemna handlingarna jemte eget utlåtande till Sundhets-Kollegium, som upprättar förslag å tre bland de sökande med förord för en af de å förslaget uppförde, hvarefter och sedan handlingarna blifvit till Oss i underdånighet insända, Vi i nåder till tjensten utnämna en af de på förslaget uppförde.

§ 3.

Sedan Länsveterinär sålunda utnämnd är, skall han inför Vår Befallningshafvande i det län, der han blifvit anställd, sin fullmakt förete samt tro-, huldhets- och tjenste-ed aflägga.

§ 4.

Läns- och Distrikts-veterinär vare boende inom det område, Våre Befallningshafvande pröfva och bestämma.

§ 5.

Tjenstledighet för Läns- och Distrikts-veterinär sökes hos Våre Befallningshafvafvande, som ega sådan meddela och förordna annan inom länet bosatt Läns- och Distriktsveterinär eller till bestridande af ifrågavarande tjänst kompetent praktiserande veterinär, som förklarar sig villig förordnandet emottaga, att tjänsten under tiden upprätthålla. Saknas sådan, göres anmälan derom hos Sundhets-Kollegium.

§ 6.

Veterinärerne vare skyldige att lemna biträde vid utförande af de åtgärder, som enligt gällande förordningar till förekommande af sinittosamma sjukdomars och farsoters spridande bland husdjuren äro föreskrifna.

§ 7.

För utöfvande af sitt yrke eger veterinär att mot recept från apotek utbekomma så väl häftigt verkande som andra läkemedel, men vare pliktig att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna uti de cirkulär och kungörelser, som af Sundhets-Kollegium utfärdas angående läkemedels samt gifters beredande och utlemnande.

§ 8.

Under förrättning eger veterinär att för husdjur tillhandahålla läkemedel af den beskaffenhet och till det pris, som gällande farmakopé och medicinaltaxa föreskrifva.

§ 9.

Rese- och traktamentsersättning för de på vederbörandes förordnande verkställda förrättningar utgår enligt gällande resereglemente. Förekommer vid sådan förrättning obduktion af husdjur, hvaröfver särskildt protokoll skall afgifvas, åtnjute veterinär, förutom rese- och traktamentsersättning, för hvarje obduktion sex kronor; dock må, der flera obduktioner under samma dag kunna verkställas, ersättning icke utgå till högre belopp än tjugo kronor.

§ 10.

Erfordras vid de efter vederbörande myndighets förordnande anställda obduktioner af husdjur eller vid besigtningar af delar efter sådana rätts-

kemisk undersökning, förfares dervid på sätt, som för dylika undersökningar särskildt finnes stadgadt.

§ 11.

Veterinär vare pliktig att föra diarium och conceptbok samt årligen före Mars månads utgång afgifva årsberättelse för föregående år, i enlighet med derför stadgade föreskrifter.

§ 12.

Med afseende på de misstag och fel, som veterinär i vetenskapligt hänseende begår, vare han underkastad lika ansvar med öfrige under Sundhets-Kollegium uti nämnda afseende lydande personer.

§ 13.

Då veterinär hos Sundhets-Kollegium anmält sig icke vidare ämna utöfva praktisk verksamhet såsom veterinär och med anledning deraf blifvit ur Sundhets-Kollegii matrikel öfver praktiserande veterinärer afförd, eger denna instruktion på sådan person icke vidare tillämpning.

Tillägg

till

Kongl. Maj:ts Nådiga Reglemente för Veterinärinstitutet i Stockholm
den 24 Maj 1867.

§ 7 (förändrad lydelse).

Lärarekollegium tillkommer:

att hafva inseende och vård om institutets vetenskapliga angelägenheter, afgifva utlåtanden eller förslag i fråga om läraretjensters tillsättande och upprätthållande under ledighet, upprätta ordningsstadgar samt väcka förslag rörande undervisningen vid institutet och öfriga dertill hörande angelägenheter;

att före läsårets början uppgöra förslag till undervisningens omfång samt detsamma genom direktionen, som deröfver eger att afgifva yttrande, till Kongl. Sundhets-Kollegii granskning och fastställelse öfversända, äfvensom att hos direktionen föreslå fördelning af undervisningsämnen och lärotimmar;

att afgifva utlåtanden, som af vederbörande myndigheter från lärarekollegium inforas;

att pröfva anmälde elevers antaglighet;

allt med iakttagande af hvad detta reglemente i särskilda delar närmare bestämmer.

§ (ny).

Undervisningen vid Veterinärinstitutet i Stockholm skall för utbildande af första klassens veterinärer meddelas i följande läroämnen och till den utsträckning, som af Kongl. Sundhets-Kollegium bestämmes:

A) Teoretiska:

1. *Zoologi:* Husdjurens naturalhistoria; kännedom om de olika djurformerna inom sådana djurklasser, som för veterinärkonsten äro af särskildt intresse.
2. *Botanik:* De viktigaste naturliga familjerna; kännedomen om foder-, medicinal- och giftväxter och särskildt dem, som tillhöra vegetationen på olika betesmarker inom landet.

3. *Fysik*: Grunderna för mekaniken; läran om värmet, ljuset, ljudet, elektriciteten, magnetismen och meteorologien jemte dessa ämnens tillämpning på veterinärkonsten.
4. *Kemi*: Oorganisk kemi, fullständig elementarkurs, och i organisk kemi grunderna för djur- och växtkemien samt hvad i öfrigt af kemien har tillämpning på veterinärkonsten, äfvensom kännedom om anställandet af de i praktiskt hänseende viktigare fysiologiska, farmaceutiska, toxikologiska och patologiska undersökningar.
5. *Farmakologi*: Gällande veterinär-farmakopé; läran om drogernas härkomst, igenkänningstecken och undersökning, deras insamling, förvaring och beredning, deras verkningar till in- och utvertes bruk i olika doser eller sammansättningar, deras indikationer samt grunderna för receptskrifning och läkemedlens olika användning i olika sjukdomar eller för olika djurslag.
6. *Allmän Anatomi* samt *Histologi*: Läran om de djuriska väfnadernas och vätskornas undersökning, beskaffenhet, igenkännande och utveckling.
7. *Speciel Anatomi*: Läran om husdjurens olika kroppsdelar, såsom ben, band, muskler, kärl, nerver, inelfvor etc. och om deras inbördes förhållande till hvarandra.
8. *Fysiologi*: Läran om förrättningarna af djurkroppens såväl elementarorganer som sammansatta verktyg, om villkoren för syn, hörsel, rörelse, känsel, digestion, respiration m. m. hos våra husdjur.
9. *Patologisk Anatomi*: Djurkroppens eller dess delars patologiska förändringar; allmänna grunderna för verkställande af obduktioner; undersökning af sjukligt förändrade kroppsdelar samt redogörelse för de patologiska företeelsernas vikt och beskaffenhet.
10. *Allmän Patologi* och *Terapi*: Läran om sjukdomarnas allmänna kännetecken, verkningar, orsaker m. m.; deras undersökning på mekanisk, kemisk och fysikalisk väg, samt allmänna grunderna för sjukdomarnas profylaktiska och kurativa behandling.
11. *Speciel Patologi* och *Terapi*: Läran om alla hos husdjuren förekommande särskilda sjukdomar, deras igenkänningstecken, orsaker, beskaffenhet, verkningar, förlopp och utgång samt deras botande eller förebyggande.
12. *Kirurgi*, *Bandagelära* och *Obstetrik*: Om indikationerna för och verkställandet af kirurgiska operationer samt anläggandet af bandage; om kännedomen och behandlingen af yttre sjukdomar och skador; utförandet af förlossningar samt dertill hörande kirurgiska åtgärder.
13. *Farsotslära*: Läran om de bland husdjuren förekommande farsoter och smittosamma sjukdomar, deras kännetecken, orsaker, utbredningssätt och förlopp samt om åtgärderna till deras hämmande.

14. *Veterinärförfattnings-kunskap*: Redogörelse för de lagstadganden, förordningar, Kongl. bref och cirkulärer, som röra veterinärväsendet inom landet, samt deras tillämpning; om veterinärers skyldigheter och rättigheter; om medikolegala besigtningar och undersökningar.
15. *Husdjurens ytterlära*: Redogörelse för kroppsdelarnas form, fel och beskaffenhet hos olika husdjur; om kroppsformernas olikhet hos djur för olika ändamål; om rörelser, färg, ålder och storlek.
16. *Husdjursafvel* och *Racelära*: Allmänna grunderna för husdjursafvelns bedrifvande och dessas tillämpning för uppnåendet af de med djurafvel afsedda ändamål; om de viktigaste husdjursracerna, deras olikhet till kroppsformer, egenskaper och användbarhet; om husdjurens uppfödande m. m.
17. *Husdjursskötsel*: Om beskaffenheten och inredningen af de byggnader, hvori husdjuren förvaras; om foderslagen, deras beståndsdelar, näringsvärde, beredning, sammansättning och användning; om djurens behof af foder och vatten, luft, ljus, rörelse, rykt och renhållning; äfvensom om de redskap och anspanspersedlar, som erfodras vid deras begagnande.
18. *Hofbeslagslära*: Hofvens anatomi och fysiologi; läran om normal- och sjukbeslag för hästar och nötkreatur samt tillämpning deraf vid fel och sjukdomar i hofvar, klöfvar eller andra delar af extremiteterna.

B) Praktiska:

1. Botaniska exkursioner, odling och insamling af medicinalväxter m. fl.
2. Fysiska experimenter.
3. Kemiska och farmaceutiska laborationer.
4. Fysiologiska, farmakodynamiska och toxikologiska experimenter.
5. Anatomiska och patologiska dissektioner.
6. Obduktioner.
7. Kirurgiska operationer och förbandsöfningar.
8. Förfärdigande af anatomiska, patologiska och mikroskopiska preparater.
9. Klinik och praktisk husdjursskötsel.
10. Författandet af attester, rapporter, obduktionsprotokoll och årsberättelser samt öfningar i receptskrifning och recepters taxering.
11. Kastning och fångsling af husdjur samt anspansöfningar.
12. Hofbeslagskonst: Öfningar i smidning, verkning, skoning m. m.

§ (ny).

Afgångsexamen anställes vid vårterminens slut med de elever, som före Mars månads utgång dertill anmält sig, och afläggas inför tre af Sundhets-Kollegium utsedde censorer.

För att uti examen till *veterinär af första klassen* godkännas, erfordras att eleven genom muntliga svar samt genom praktiska och skriftliga prof visar sig innehafva kunskaper uti de särskilda läroämnena, i förening med färdighet att dem tillämpa, till det omfång, som af Sundhets-Kollegium, efter af lärarekollegium afgifvet förslag, bestämmes.

Lärarne verkställa en hvar i sina läroämnen pröfningar inom det omfång, som af censorerne bestämmes i öfverensstämmelse med den af Kongl. Sundhets-Kollegium fastställda undervisningsplan. Finna censorerne, att elev saknar erforderliga insigter, åligger det dem att denne elev underkänna.

Underdånigt förslag
till
Reglemente för Kongl. Veterinärinstitutet i Skara.

Kap. 1.

Om institutets ändamål.

§ 1.

Veterinärinstitutet i Skara, som fortfarande förblifver vid hemmanet Brogården i enlighet med framlidne Professoren Hernqvists testamentariska förordnanden, har till ändamål:

1:o att vara en fullständig läroanstalt för bildandet af *andra klassens veterinärer*, afsedde för den privata eller enskilda veterinära sjukvården;

2:o att vara en fullständig läroanstalt för bildandet af hofslagare eller s. k. hofbeslags-smeder;

3:o att tillhandagå offentliga myndigheter och allmänheten med råd och upplysningar inom veterinärkonstens och husdjursskötselns områden; och

4:o att vara en anstalt för vård af sjuka husdjur.

Kap. 2.

Om institutets styrelse.

§ 2.

Styrelsen utgöres af en direktion, sammansatt af Landshöfdingen i Skaraborgs län såsom ordförande, Biskopen i Skara stift såsom vice ordförande, tre inom orten boende, för veterinärväsendet och landthushållningen nitälskande män, hvilka på förslag af länets hushållningssällskap af Kongl. Maj:t förordnas. Institutets föreståndare föredrager ärendena inför direktionen utan att i besluten deltaga.

§ 3.

Direktionen sammanträder på ordförandens kallelse minst två gånger årligen och dessutom så ofta ärendenas beskaffenhet sådant påkallar.

§ 4.

I ordinarie ordförandens frånvaro företrädes hans ställe af vice ordföranden, då han är närvarande, men eljest af den ledamot, som direktionen dertill utser.

§ 5.

I händelse, vid besluts fattande, olika meningar förefinnas, gälle den, som af de flesta rösterna omfattas och, vid lika röster för olika mening, den som af ordföranden biträdes.

Intet beslut må fattas med mindre än att tre af direktionens ledamöter, ordföranden inberäknad, äro närvarande.

§ 6.

Protokoll vid dessa sammanträden föres af direktionens sekreterare eller den bland institutets tjänstemän, som direktionen dertill förordnar.

§ 7.

För handläggning af mindre viktiga ärenden och sådana, som icke tåla uppskof till direktionens sammankallande, eger direktionen att bland sig utse en verkställande direktör, hvilkens åtgärder och bestämmanden ega lika giltighet med direktionens; börande likväl dessa åtgärder vid nästinstundande sammanträde inför direktionen anmälas och i protokollet antecknas.

§ 8.

Direktionens åligganden äro:

- 1) att vaka öfver fullgörandet af Hernqvistska testamentets föreskrifter;
- 2) att vid inträffande ledigheter af tjänstebefattningar vidtaga de åtgärder till tjänsternas återbesättning eller upprätthållande under ledigheten, som detta reglemente bestämmer eller omständigheterna påkalla;
- 3) att tillse, det institutets egendomar i byggnader, skogar och jordgor väl vårdas, samt öfvervaka det sätt, hvarpå dessa af vederbörande innehafvare begagnas eller förvaltas;

4) att ombesörja utarrendering af sådana institutets tomter och egendomar, som icke äro för annat ändamål disponerade, och öfvervaka ändamålsenligheten af dervid upprättade kontrakter;

5) att genom verkställande direktören eller annat ombud närvara vid syner och besigtningar af institutets fastigheter och inventarier;

6) att vaka öfver förvaltningen af institutets penningar och värdepapper samt pröfva säkerheten vid penningars utlåning;

7) att bestämma tiden för årsexamina samt hos Kongl. Sundhets-Kollegium föreslå den för afgangsexamina äfvensom att dessa öfvervara;

8) att innan läsårets början till Kongl. Sundhets-Kollegium öfversända, jemte eget utlåtande i ämnet, lärarekollegii förslag till undervisningens omfång och fördelning;

9) att fastställa fördelning af premier och stipendier emellan elever, som blifvit till sådana föreslagne;

10) att utfärda instruktioner för institutets lärare och tjenstemän samt ordningsstadgar för elever och betjening;

11) att pröfva och afgöra de ansökningar och besvär, som af institutets lärare, lärjungar, betjening eller andre personer blifvit till direktionen framställda;

12) att vidtaga nödiga åtgärder till afhjelpandet af institutets behof och befordrandet af dess bästa;

13) att tillse det såväl detta reglemente som gällande instruktioner och ordningsstadgar noga efterlefvas;

14) att följa institutets verksamhet och förvaltning i alla dess delar samt med ledning af föreståndarens, till direktionen afgifvande årsredogörelse derom årligen till Kongl. Maj:t afgifva underdånig berättelse.

Kap. 3.

Lärarekollegium.

§ 9.

Lärarekollegium utgöres af institutets samtliga lärare med undantag af instruktionssneden, såvida denne senare icke är veterinär. Föreståndaren är ordförande. Lärarekollegium sammanträder på ordförandens kallelse, så ofta ärendenas beskaffenhet dertill föranleder, och må ingen lärare utan laga förfall från sammanträde uteblifva.

Lärarekollegium är ej behörigt att fatta beslut, derest ej tre ledamöter, ordföranden inberäknad, äro vid sammanträdet närvarande. Vid lika röstetal för olika mening ege ordföranden afgörande rösten.

§ 10.

Lärarekollegii åligganden äro:

1) att hafva inseende och vård om institutets vetenskapliga angelägenheter samt befordra till rättelse alla inom detta område möjligen förekommande fel;

2) att före läsårets början uppgöra förslag till undervisningens omfång och fördelning samt detsamma genom direktionen till Kongl. Sundhets-Kollegii granskning och fastställelse öfversända; börande lärarekollegium afvenledes hos direktionen göra framställning om sådana förändringar i läsordningen eller materielen, som under pågående läsåret möjligen kunna af behovet påkallas;

3) att vid återbesättandet af ledigvarande lärarebefattningar eller vid inträffade tillfälliga förfall för lärare vidtaga de åtgärder eller anordningar till tjenstens upprätthållande och tillsättning, som detta reglemente bestämmer;

4) att afgifva utlåtanden, som af embetsverk eller andra myndigheter från kollegium begäras;

5) att utarbета förslag till de instruktioner och ordningsstadgar, som af direktionen skola utfärdas för institutets lärare, lärjungar, tjenstemän och betjening;

6) att pröfva anmälde elevers antaglighet;

7) att meddela varning åt felande elev samt, ifall han icke låter sig rätta, för direktionen föreslå hans skiljande från läroverket;

8) att för ett år i sender inom sig välja sekreterare, som vid lärarekollegii sammanträden förer protokoll, ombesörjer utgående expeditioner samt förer diarium öfver handlingarna. Sekreterarens arvode bestämmes af direktionen.

§ 11.

Missnöje med lärarekollegii beslut öfverklagas inom en månad från dess delgifvande hos direktionen eller dess verkställande direktör; börande klagoskriften till föreståndaren aflemnas för att af honom inför vederbörande föredragas, sedan lärarekollegii förklaring öfver klagoskriften infordrats.

Kap. 4.

Om lärare, deras tillsättning och åligganden.

§ 12.

Vid institutet skola finnas en professor, som tillika är läroverkets föreståndare, två lektorer, två adjunkter och en instruktionssmed. De åtnjuta alla lön på stat och må ej utan direktionens medgifvande innehafva annan tjänst.

§ 13.

Föreståndaren, som på direktionens underdåniga förslag utnämnes af Kongl. Maj:t, skall vara på Brogården boende och innehafva såsom boställe det der befintliga karaktershuset med tillhörande uthusbyggnader, gårdsplaner och trädgårdsanläggningar, äfvensom hemmanet Brogården med underlydande torp och Horshaga qvarn.

Af de öfrige lärarne skola förste adjunkten samt instruktionssmeden vara vid Brogården boende och derstädes erhålla fri bostad enligt direktionens bestämmande.

§ 14.

Professors- och lektorsbefattningarna tillsättas af Kongl. Maj:t, adjunkts-tjensterna äfvensom instruktionssmedsbefattningen af direktionen.

§ 15.

Vid inträffad ledighet af professors- eller lektorstjänst anmäla föreståndaren eller den, hans ställe företräder, förhållandet inför institutets direktion, som efter inhemtadt yttrande af lärarekollegium förordnar om tjänstens upprätthållande under ledigheten och låter tillika, genom införande tre gånger i post- och inrikes tidningar, kungöra tjänsten ledig med 56 dagars ansökningstid, räknadt från den dag, då kungörelsen första gången var i nämnda tidningar införd.

§ 16.

För behörighet till professors- och lektorstjänst erfordras:

1:o att hafva aflagt fullständig afgangsexamen vid veterinärinstitutet i Stockholm;

2:o att ega för det sökta lärarembetet erforderliga kunskaper och skicklighet;

3:o att aflägga tvenne offentliga föreläsningsprof med fritt föredrag, det ena öfver ämne efter eget val och det andra öfver något af de ämnen, lärarekollegium tre dagar förut meddelar, båda omfattande något af läroämnena för den tjänst, som sökes, äfvensom ett praktiskt prof, hvilket af lärarekollegium bestämmes.

Profföreläsningarna, som äro offentliga och vid hvilka institutets lärare skola vara tillstädes, böra vid institutet afläggas inom loppet af en månad efter ansökningstidens utgång på de dagar, som af direktionen bestämmas.

Öfver dessa prof, så väl som öfver den sökandes skicklighet till tjänsten i öfrigt, skall lärarekollegium afgifva yttrande till direktionen; börande detta yttrande åtfölja det underdåniga förslag, som af direktionen upprättas.

Å förslag uppföras, då omständigheterna sådant medgifva, tre bland de sökande i ordning efter hvars och ens skicklighet, och bör, vid jemförelsen emellan dem, längre tjänstetid såsom lärare vid institutet eller annat offentligt läroverk endast i det fall gifva företräde, då skickligheten hos tvenne eller flere sökande pröfvas vara lika.

§ 17.

Adjunkt förordnas för viss tid af direktionen efter aflagda profföreläsningar och af lärarekollegium upprättadt förslag.

Vid inträffad ledighet i adjunktur gäller i afseende på tjänstens bestridande under tiden, dess ledigförklarande och ansökningstiden, hvad ofvan om professorstjänst stadgadt är.

För behörighet till adjunktur fordras att hafva undergått de för erhållande af professorstjänst föreskrifna examina.

§ 18.

Instruktionssmeden, som bör ega vana och skicklighet i allt hvad till hofbeslagskonstens praktiska utöfning hörer och detta ådagalagt genom verkställda prof, som af föreståndaren bestämmas, antages på förordnande af direktionen, sedan föreståndaren till lämplig person gifvit sitt förord.

§ 19.

Samtlige lärarnes åligganden äro:

1:o att nitiskt samverka för uppnåendet af institutets ändamål;

2:o att ställa sig gällande undervisningsordning, instruktioner och ordningsstadgar till noggrann efterrättelse;

3:o att beredvilligt tillhandagå föreståndaren med allt det biträde, han i och för institutets angelägenheter af dem äskar.

§ 20.

Föreståndaren, hvilken jemte sin lärarebefattning har närmaste styrelsen af institutet sig anförtrodd, är direktionen och det allmänna ansvarig för uppnåendet af institutets ändamål.

Honom åligger:

1:o att hafva närmaste tillsynen öfver undervisningens regelmässiga gång och att lärare, lärjungar, tjenstemän och betjening sina skyldigheter i allo fullgöra, samt att, då anledning dertill förekommer, dem om ett noggrant uppfyllande af deras pligter erinra och, så vidt ske kan, hvarje fel eller försummelse genast rätta eller efter omständigheterna hos lärarekollegium eller direktionen anmäla;

2:o att öfver institutets verksamhet såsom sjukvårdsanstalt och hofbeslagssmedja afvenledes utöfva den noggrannaste uppsigt;

3:o att årligen inom Mars månads utgång i en till direktionen stäld utförlig berättelse redogöra för institutets verksamhet och förvaltning under nästförflutna läsåret, hvilken berättelse genom direktionens försorg bör Kongl. Sundhets-Kollegium meddelas;

4:o att tillse det institutets byggnader och samlingar omsorgsfullt vårdas;

5:o att tillse det institutets inkomster och utgifter behörigen redovisas;

6:o att hos direktionen anmäla institutets behof och föreslå åtgärder till deras afhjelpande.

§ 21.

De öfrige lärarne åligger, utom hvad redan förut är föreskrifvet, att i undervisningen, sjukvården och öfriga göromålen deltaga, på sätt gällande undervisningsordning bestämmer, samt att utöfva närmaste tillsynen öfver och vården af de lägenheter och den undervisningsmateriel, som tillhöra hvars och ens befattning.

§ 22.

Är lärare genom sjukdom, allmänt uppdrag eller annat laga förfall förhindrad att sina tjensteåligganden fullgöra, skall undervisningsskyldigheten under motsvarande timmar af de öfrige lärarne fullgöras enligt föreståndarens bestämmande.

§ 23.

Tjenstledighet må, då skäl dertill förekommer, åt institutets lärare beviljas af föreståndaren på högst åtta dagar och af direktionen för högst tre månader, i senare fallet efter det lärarekollegium sig deröfver yttrat och afgifvit förslag, huru tjensten under tiden skall upprätthållas.

§ 24.

Vid föreståndarens frånvaro eller förfall skall hans ställe företrädas af den honom i tjenstegrad närmast stående läraren, tills direktionen härom närmare bestämmer.

Kap. 5.

Om undervisningen och examina.

§ 25.

Lärokurserna böra så inrättas, att fullständig veterinärbildning för *andra klassens veterinärer* kan meddelas på fyra år. De elever, som på denna tid ej förvärfvat sig fullgoda kunskaper och skicklighet, kunna derutöfver erhålla högst två års förlängning af lärotiden.

Undervisningen skall omfatta

A) Teoretiska läroämnena:

1) *Zoologi*: allmän öfversigt af det zoologiska systemet; husdjurens naturalhistoria; kännedom om de olika djurformerna inom sådana djurklasser, som för veterinärkonsten äro af särskildt intresse.

2) *Botanik*: växtrikets systematiska indelning; Skandinavien vanligaste fanerogamer, med särskildt afseende på medicinal-, gift- och foderväxter, äfvensom sådana kryptogamer, som tillhöra de vanligaste slagen af s. k. nödfoder; allmänna grunderna i växtfysiologi samt nödig terminologi för färdighet i växters examinering.

3) *Fysik*: kropparnas allmänna egenskaper; grunderna för mekaniken; läran om värmet, ljuset, ljudet, elektriciteten, magnetismen och meteorologien, samt läran om de för dessa krafter verkande allmänna fysiska lagarna.

4) *Kemi*: fullständig elementarkurs i den oorganiska kemien och hvad som af densamma samt af den organiska har tillämpning på veterinärkonsten, äfvensom kännedom om anställandet af de i praktiskt hänseende viktigare fysiologiska, farmaceutiska, toxikologiska och patologiska undersökningar.

5) *Farmakologi*: gällande veterinärfarmakopi; läran om drogernas härkomst, igenkänningstecken och undersökning, deras insamling, förvaring och beredning, deras verkningar till in- och utvertes bruk i olika doser eller sammansättningar; deras indikationer samt grunderna för receptskrifning och läkemedlens användning i olika sjukdomar eller för olika djurslag.

6) *Allmän anatomi* samt *Histologi*: läran om de djuriska väfnadernas och vätskornas undersökning, beskaffenhet, igenkännande och utveckling.

7) *Speciel anatomi*: läran om husdjurens olika kroppsdelar såsom: ben, band, muskler, kärl, nerver, inelfvor etc. och deras inbördes förhållande till hvarandra.

8) *Fysiologi*: läran om förrättningarna af djurkroppens såväl elementarorganer som sammansatta verktyg; om vilkoren för syn, hörsel, rörelse, känsel, digestion, respiration m. m. hos våra husdjur.

9) *Patologisk anatomi*: djurkroppens eller dess delars patologiska förändringar; allmänna grunderna för verkställande af obduktioner; undersökning af sjukligt förändrade kroppsdelar samt redogörelse för de patologiska företeelsernas vikt och beskaffenhet.

10) *Allmän patologi* och *Terapi*: läran om sjukdomarnas allmänna kännetecken, verkningar, orsaker m. m.; deras undersökning på mekanisk, kemisk och fysikalisk väg samt allmänna grunderna för sjukdomarnas profylaktiska och kurativa behandling.

11) *Speciel patologi* och *Terapi*: läran om alla hos husdjuren förekommande särskilda sjukdomar, deras igenkänningstecken, orsaker, beskaffenhet, verkningar, förlopp och utgång samt deras botande eller förebyggande.

12) *Kirurgi*, *Bandagelära* och *Obstetrik*: om indikationerna för och verkställandet af kirurgiska operationer samt anläggandet af bandager; om kännedomen och behandlingen af yttre sjukdomar och skador; utförandet af förlossningar och dervid ifrågakommande kirurgiska åtgärder.

13) *Farsotslära*: läran om de bland husdjuren förekommande farsoter och smittosamma sjukdomar, deras kännetecken, orsaker, utbredningssätt och förlopp samt om åtgärder till deras hämmande.

14) *Veterinärförfattningskunskap*: redogörelse för de lagstadganden, förordningar, Kongl. bref och cirkulärer, som röra veterinärväsendet inom landet, samt deras tillämpning; om veterinärers skyldigheter och rättigheter; om medikolegala besigtningar, undersökningar o. s. v.

15) *Husdjurens ytterlära*: redogörelse för kroppsdelarnas form, fel och beskaffenhet hos olika husdjur; om kroppsformernas olikhet hos djur för olika ändamål; om rörelser, färg, ålder och storlek.

16) *Husdjursafvel* och *Racelära*: allmänna grunderna för husdjursafvelns bedrivande och dessas tillämpning för uppnåendet af de med djurafvel afsedda ändamål; om de viktigaste husdjursracerna, deras olikhet till kroppsformer, egenskaper och användbarhet; om husdjurens uppfödande m. m.

17) *Husdjursskötsel*: om beskaffenheten och inredningen af de byggnader, hvari husdjuren förvaras; om foderslagen, deras beståndsdelar, näringsvärde, beredning, sammansättning och användning; om djurens behof af foder och vatten, luft, ljus, rörelse, rykt och renhållning äfvensom om de redskap och ansnanspersedlar, som erfordras vid deras begagnande.

18) *Hofbeslagslära*: hofvens anatomi och fysiologi; läran om normal- och sjukbeslag för hästar och nötkreatur samt tillämpning deraf vid fel och sjukdomar i hofvar, klöfvar eller andra delar af extremiteterna.

B) Praktiska läroämnen:

- 1) Botaniska exkursioner, odling och insamling af medicinal- och foder-
vexter m. fl.;
- 2) Fysiska experimenter;
- 3) Kemiska och farmaceutiska laborationer;
- 4) Fysiologiska, farmakodynamiska och toxikologiska experimenter;
- 5) Anatomiska och patologiska dissektioner;
- 6) Obduktioner;
- 7) Kirurgiska operationer och förbandsöfningar;
- 8) Förfärdigandet af anatomiska, patologiska och mikroskopiska preparater;
- 9) Klinik och praktisk husdjursskötsel;
- 10) Författandet af attester, rapporter, obduktionsprotokoll och årsbe-
rättelser samt öfningar i receptskrifning och recepters taxering;
- 11) Kastnings-, fängslings- och ansnansöfningar;
- 12) Hofbeslagskonst: öfningar i smidning, verkning, skoning m. m.

§ 26.

Dessa läroämnen och praktiska öfningar fördelas emellan institutets
samtliga lärare sålunda, att
undervisningen i:

Botanik,

Fysik,

Kemi,

Toxikologi,

Farmakologi,

Farmakopé,

Receptskrifning,

Husdjursafvel och racelära,

Husdjurens ytterlära,

Husdjursskötsel,

Utfodringslära,

jemte hithörande praktiska öfningar såsom excursioner,
laborationer, experimenter, odling och insamling af me-
dicinalväxter m. m.

verkställes af en
hufvudlärare med
biträde af en ad-
junkt.

Undervisningen i:

Patologi, } allmän och speciel,
Terapi }

Kirurgi,

Obstetrik,

Bandagelära,

Klinik, in- och utvertes,

Farsotslära,

Veterinärförfattningskunskap,

jemte dithörande praktiska öfningar i obduktioner,
skriföfningar, besigtningar, stalltjenst, experimenter,
stationär och ambulatorisk sjukvård m. m.

verkställes af en
hufvudlärare med
biträde af en ad-
junkt.

Undervisningen i:

Zoologi,

Allmän anatomi samt Histologi,

Allmän och speciel fysiologi,

Speciel anatomi,

Patologisk anatomi,

med dithörande öfningar i kastning, anspan, fysiologiska
experimenter, anatomiska dissektioner etc.

verkställes af en-
dast en hufvud-
lärare.

Undervisningen i:

Hofbeslagskonst och

Hofbeslagslära meddelas af instruktionssmeden med biträde i sistnämnda
läroämne af en utaf adjunkterne, ifall så erfordras.

§ 27.

Lärarekollegium vare medgifvet, ifall omständigheterna dertill föranleda
och sådant finnes lända undervisningen till nytta, att med direktionens
medgifvande fördela läroämnena och de praktiska öfningarna på annat sätt,
än härofvän föreskrifvits.

§ 28.

Utom de skyldigheter, som tillhöra hvarje lärare att i sina ämnen
följa vetenskapens framsteg samt att undervisa, tentera och examinera,
åligger honom att utarbета och före lästerminens början hvarje år till lä-
rarekollegium aflemna undervisningsplan för nästföljande läsår, innehållande
en kort redogörelse för hvad han i de särskilda delarna af sina undervis-
ningsämnena anser sig böra genomgå.

§ 29.

Undervisningen är kostnadsfri, och ege äfven andre än institutets elever att, såvidt utrymmet sådant medgifver, föreläsningarna afhöra, efter förut derom gjord anmälan hos vederbörande lärare.

§ 30.

För tillvägabringandet af ofvannämnda undervisning erfordras vid institutet följande lägenheter och undervisningsmateriel:

1) *Bibliotek*, hvartill lokal upplåtes i föreståndarens bostad, står under inseende af föreståndaren och vårdas af den lärare, direktionen dertill utser. För begagnande och bokutlåning hålles detsamma tillgängligt enligt gällande instruktion.

2) Anatomiskt, patologiskt och fysiologiskt *museum*;

3) *Samlingar* af naturalhistoriska föremål, kemiska, farmaceutiska preparater och droger m. m.;

4) *Samlingar* af kirurgiska instrumenter, bandager, fängsel- och stallredskap, ansjanspersedlar, hofbeslag m. m.;

5) *Kemiskt laboratorium* med nödig utredning;

6) *Fysiskt kabinett* med erforderliga instrumenter och apparater;

7) *Apotek* med ett för veterinärbehof fullständigt förråd af läkemedel, jemte apparater för deras beredning, hufvudsakligen till användning för de djur, som äro vid institutet till sjukvård emottagna;

8) *Anatomisal* med dertill hörande utredning;

9) *Smedja* med erforderliga verktyg och inventarier, äfvensom *Skostall* och

Förvaringshus för kol och jern etc.;

10) *Sjukstall* med tillhörande *Separationsstall* och *Ridhus*;

11) *Auditorium*;

12) *Inhägnad beteshage* för tillfrisknande djur;

13) *Botanisk trädgård*;

14) *Bostad* för de lärare, som enligt detta reglemente skola vara vid institutet boende, äfvensom för elever, så långt utrymmet medgifver.

§ 31.

Läsåret räknas från den 15 Augusti och indelas i två läseterminer nemligen höstterminen från och med nämnda dag till den 15 December och vårterminen från och med den 15 Januari till den 15 Juni. Sjukvården och de

praktiska öfningarna fortgå dock vid institutet utan afbrott hela året om, hvarföre den ledighetstid, som bör tillkomma hvarje lärare, skall så ordnas, att de kliniska och praktiska öfningarna kunna ostörda alla tider fortsättas.

Föreståndaren eger bestämma, huru många och hvilka elever må kunna utan hinder för dessa öfningars gång och egna studiers fortsättande vara från institutet frånvarande under den tid, föreläsningarna äro inställda.

§ 32.

De examina, som vid institutet anställas, äro års- och afgangsexamina.

Vid de förra förhöras eleverne endast i de läroämnena, hvari de under läsåret erhållit undervisning, men vid de senare i alla de till hela lärokursen hörande läroämnena.

Såväl års- som afgangsexamen anställas vid vårterminens slut, års-examen å tid, som af direktionens ordförande i samråd med föreståndaren utsättes, afgangsexamen på tid, som af Kongl. Sundhets-Kollegium bestämmes; börande tiden för dessa examina, som äro offentliga, på förhand i allmänna tidningar kungöras.

§ 33.

Vid årsexamen skola de af eleverne förda journaler, uppsatser och rapporter samt tabeller öfver deras på egen hand verkställda sjukvård uppvisas, äfvensom de af dem förfärdigade anatomiska, kemiska och naturalhistoriska preparater, hofbeslag o. s. v.; börande derjemte institutets journaler öfver undervisningen, sjukvården och öfriga arbeten äfvenledes hållas tillgängliga.

§ 34.

Afgangsexamen anställas vid vårterminens slut med de elever, som före Mars månads utgång dertill anmält sig, och afläggas inför tre af Sundhets-Kollegium utsedde censorer.

För att uti examen till *veterinär af andra klassen* godkännas, erfordras att eleven genom muntliga svar samt genom praktiska och skriftliga prof visar sig innehafva kunskaper uti de särskilda läroämnena, i förening med färdighet att dem tillämpa, till det omfång, som af Sundhets-Kollegium, efter af lärarekollegium afgifvet förslag, bestämmes.

Lärarne verkställa en hvar i sina läroämnena pröfningar inom det omfång, som af censorerne bestämmes i öfverensstämmelse med den af Kongl. Sundhets-Kollegium fastställda undervisningsplan. Finna censorerne, att elev saknar erforderliga insigter, åligger det dem att denne elev underkänna.

§ 35.

Till elev, som afgangsexamen undergått, skall afgangsbetyg, enligt af direktionen fastställt formulär, meddelas, innehållande de särskilda vitsord vederbörande lärare afgifvit öfver elevens insigter och skicklighet.

§ 36.

Såsom vitsord begagnas uttrycken:

Berömlig;

Med beröm godkänd;

Godkänd.

§ 37.

För att blifva såsom behörigen utexaminerad veterinär förklarad erfordras att ega minst godkända kunskaper i alla examensämnen.

§ 38.

Afgangsbetyget, som äfven bör innehålla föreståndarens intyg om elevens uppförande vid institutet, underskrifves af samtliga lärarne och skall kostnadsfritt tillhandahållas eleven.

Behörigen utexaminerad och godkänd veterinär skall hos Sundhets-Kollegium anmäla sig för att såsom *veterinär af andra klassen* legitimeras.

Kap. 6.

Om institutets lärlingar.

§ 39.

Lärlingarne vid institutet äro af två slag:

1) Veterinärellever och

2) Hofslagarelärlingar.

De förre studera veterinärkonsten i dess helhet för att bildas till veterinärer, de senare endast hofbeslagskonsten för att bildas till smeder och hofslagare.

§ 40.

Den, som önskar blifva antagen till elev vid institutet, bör senast fjorton dagar före läsårets början inlemna egenhändigt skrifven, till föreståndaren stäld ansökan jemte vederbörliga betyg om:

- 1) ålder och god frejd;
- 2) frisk och stark kroppsbyggnad; samt
- 3) kunskaper motsvarande dem, som fordras för uppflyttning till sjette klassen af statens elementarläroverk.

§ 41.

Eleverne äro skyldige samtliga lärarne aktning och lydnad uti allt hvad desse i afseende på undervisningens och ordningens upprätthållande vid institutet dem anbefalla, och vare derjemte pligtige att sinsemellan iakttaga ett fridsamt och skickligt uppförande samt att ställa sig till efterrättelse den ordningsstadga, som af lärarekollegium utfärdas och å institutets lärosalar och samlingsrum bör finnas anslagen.

§ 42.

Felar elev emot hvad stadgadt blifvit, eller visar han försumlighet i sina studier eller mindre godt uppförande, skall han, efter felets beskaffenhet, varnas af någon bland lärarne enskildt eller af föreståndaren, eller varnas af föreståndaren inför lärarekollegium, eller förlora stipendium, om eleven sådant åtnjuter, eller ock genom lärarekollegiets beslut skiljas från institutet, sedan detta beslut blifvit af direktionen eller verkställande direktören fastställt.

§ 43.

Lärlingar i hofbeslagskonsten må antagas till det antal utrymmet i smedjan medger och föreståndaren, i samråd med instruktionssmeden, bestämmer.

§ 44.

För att blifva till hofslagarelärling antagen erfordras:

- 1) att ega god frejd, som styrkes genom prestbetyg;
- 2) frisk och stark kroppsbyggnad, hvilket skall styrkas genom läkarebetyg;
- 3) betyg om smidesöfning.

Dessa intyg, jemte en af sökanden egenhändigt skrifven ansökan att varda till hofslagarelärling antagen, insändas till institutets föreståndare senast fjorton dagar före lärokursens början, som i allmänna tidningar kungöres, hvarefter sökanden underrättas om ansökningen blifvit bifallen.

Det är likväl instruktionssmeden medgifvet att, efter erhållet tillstånd af föreståndaren, i sin egen tjänst antaga andre smedslärningar eller smidesarbetare.

§ 45.

Lärokursen för hofslagarelärningar, hvilken icke endast afser inhemtandet af praktisk färdighet i skoning och förfärdigandet af normal- och sjukbeslag, utan äfven bör omfatta läran om hofvens och dess delars byggnad och förrättningar, är beräknad till fyra à sex månader; varande likväl medgifvet smeder, som redan förut ega öfning såsom hofslagare, att, då de så önska, under kortare tid njuta undervisning såsom extra lärningar.

§ 46.

Lärning, som undergått godkänd pröfning i alla till hofslagarekonsten hörande läroämnen, erhåller af föreståndaren och instruktionssmeden under-tecknad afgangsbetyg och varder derefter såsom utlärd hofslagare ansedd.

§ 47.

Lärningarne äro skyldige föreståndaren och sine lärare ovilkorlig lydnad. Befinnes lärning föra ett oordentligt lefverne eller ådagalägga olydnad eller oskickligt uppförande, varde han först genom varning tillrättavisad och vid förnyad förseelse från läroverket af föreståndaren skild.

Kap. 7.

Om sjukvården och institutets verksamhet såsom veterinärhospital.

§ 48.

Sjukvården vid institutet omfattar:

- 1) Stationär klinik för djur, som på institutets sjukstallar till vård emottagas;
- 2) Poliklinik för djur, som uppvisas för erhållande af upplysningar eller råd;
- 3) Ambulatorisk klinik för djur, som utom institutets område vårdas, der så ske kan, af en lärare, åtföljd af en eller flere elever, eller i annat fall af någon bland de äldre eleverne;

För ifrågavarande sjukvård skall institutet hållas tillgängligt hela året om, likväl med undantag af institutets smedja, som under sön- och helgdagar hålles stängd.

§ 49.

Sjukvården vid institutet äfvensom besigtningar, råd, upplysningar m. m. erhållas kostnadsfritt, men för foder, medikamenter och andra förbrukningsartiklar betalas efter gällande foder- och veterinärmedicinal-taxor eller enligt föreståndarens bestämmande. Fodertaxa för olika djurslag utfärdas årligen, på föreståndarens förslag, af Länsstyrelsen.

§ 50.

Sökes vård eller råd för sjuka djur utom institutets område, lemnas sådan mot skälig ersättning.

Kap. 8.

Om institutets ekonomi, boställen, lärohus m. m.

§ 51.

Öfver institutets ekonomiska förvaltning utöfvar föreståndaren den närmaste uppsigten, på sätt särskild instruktion närmare bestämmer.

§ 52.

Hus och lägenheter, som äro till institutets föreståndare och lärare till boställe eller bostad upplåtna, mottagas efter i vederbörlig ordning förrättad af- och tillträdessyn samt underhållas af innehafvarne.

De hus och lägenheter, som för institutets egen räkning ensamt begagnas, underhållas af institutet, men de, som begagnas gemensamt af institutet och lärare, underhållas gemensamt enligt vid af- och tillträdessynen uppgjord fördelning. Utarrenderade byggnader och lägenheter underhållas af vederbörande arrendator.

§ 53.

Den nybyggnadsskyldighet, som förut ålegat föreståndaren för de hus vid Brogården han dels ensam, dels gemensamt med institutet begagnar,

öfverflyttas på institutet mot det att föreståndaren årligen erlägger sjuttiofem kronor till institutets kassa. Dessa medel bokföras särskildt under benämning byggnadsfond i institutets räkenskaper och göras fruktbärande bland öfriga utlånta medel.

Denna fond får endast efter af direktionen fattadt beslut användas.

§ 54.

All sådan institutets egendom i hus, jordar, tomter m. m., som icke för institutets eget begagnande erfordras eller är föreståndaren på lön anslagen, skall på lämpligaste sätt utarrenderas och afkastningen deraf, likasom räntemedel af köpeskillingar för redan försäld egendom m. m., ingå till institutets kassa.

§ 55.

De tomter och jordeggor, som af framlidne Professoren Hernqvist äro anslagna till elevers mathållning, skola äfvenledes utarrenderas och arrendemedlen ingå till institutets kassa för att till sitt ändamål användas.

§ 56.

Arrendekontrakter, som af direktionen samt arrendatorn gemensamt underskrifvas, skola fullständigt upptaga nyttjanderätten till de arrenderade lägenheterna äfvensom förpligtelser i afseende på underhålls- och nybyggnadsskyldigheten af hus och hägnader, der sådana förefinnas. För att utröna huru institutets alla fasta och lösa egendomar af vederbörande vårdas, bör derå hvart femte år hållas besigtning, på sätt instruktion eller kontrakt närmare bestämmer.

§ 57.

Alla institutets byggnader i staden och på landet äfvensom dess lösören skola på veterinärkassans bekostnad brandförsäkras.

§ 58.

Institutets botaniska trädgård skall under föreståndarens inseende vårdas af läraren i botanik och till så stort utrymme, som för ändamålet bestämmes, förses med växter, som för veterinärvetenskapen företrädesvis äro af intresse; varande eleverne pligtige att vid trädgårdens skötsel biträda.

Kap. 9.

Om tjänstemän och betjening.

§ 59.

Institutets direktion eger att bland lärarne antaga

- 1) en sekreterare och arkivarie;
- 2) en kassör och räkenskapsförare;
- 3) en bibliotekarie.

För desse tjänstemän utfärdar direktionen särskild instruktion, som närmare bestämmer göromålens beskaffenhet, hvarjemte direktionen fastställer fördelningen af det arfvode, som för dessa befattningar är gemensamt anvisadt i institutets stat.

Innehafvaren af kassörsbefattningen skall före tjenstens tillträde ställa, af direktionen godkänd borgen för ett tusen femhundra kronor.

§ 60.

Till uppassning och förrättandet vid institutet af behöfliga arbeten och handräckningar eger föreståndaren antaga nödig betjening till det antal och med den aflöning direktionen beslutar.

De närmare bestämmelserna i betjeningens åligganden skola finnas intagna i institutets ordningsstadga.

Förslag till aflönings-, utgifts- och inkomststat för Veterinärinstitutet i Skara.

Utgifter:

Lön till en professor, som tillika är institutets föreståndare: inkomst af hemmanet Brogården med underlydande torp och Horshaga qvarn, beräknad till	2,200: —	
Kontant lön	1,800: —	4,000: —
Arfvode till föreståndaren		500: —
Lön till 1 förste lektor		3,500: —
» 1 andre lektor		3,500: —
» 1 förste adjunkt, som derjemte på Brogården åtnjuter fria boställsrum		2,000: —
» 1 andre adjunkt		2,000: —
» 1 instruktionssmed, som åtnjuter fri bostad på Brogården		1,000: —
Stipendier åt minst 10 elever		2,000: —
Löner till betjening		650: —
Arfvoden till kassör, sekreterare och bibliotekarie		300: —
Premier till elever vid examen		90: —
Undervisningsmateriel		500: —
Skatter och onera		125: —
Byggnaders underhåll		200: —
Diverse utgifter		1,200: —
Summa kronor		21,565: —

Inkomster:

Beräknad inkomst af bostället Brogården med underlydande	2,200: —
Arrenden	1,165: —
Räntemedel af utlånt kapital	1,200: —
Nuvarande statsanslag	4,100: —
Summa kronor	8,665: —
Således erfordras nytt anslag utöfver det å 4,100 kronor, som inrättningen nu åtnjuter	12,900: —
Summa kronor	21,565: —

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Genom Nädig remiss af den 14 sistlidne månad har Eders Kongl. Maj:t anbefalt Dess Sundhets-Kollegium att inkomma med underdånigt utlåtande angående af särskilde komiterade den 5 i samma månad öfverlemnadt förslag

rörande »de åtgärder, hvilka kunna vara af behovet påkallade, för att bringa rikets veterinärväsende i ett ändamålsenligt och med tidens fordringar öfverensstämmande skick».

Efter att hafva redogjort för veterinärväsendets uppkomst och utveckling samt närvarande ståndpunkt i vårt land, hafva komiterade först tagit i öfvervägande orsaken till den länge öfverklagade bristen på duglige veterinärer och ansett denna vara att söka dels i otillräckliga löneförmåner, dels i den i förhållande till de höga kunskapsfordringarna ringa samhällsställning, som komma de i statens tjänst anstälde veterinärer till godo; och hafva komiterade i berörda afseende föreslagit, att såväl de civile som militäre veterinärernes lönevilkor skulle förbättras, deras samhällsställning höjas, högre pensionsrätt dem beviljas och vid tillsättningen af statens veterinärtjänster samma grunder tillämpas, som äro gällande vid befordran till statens öfriga tjänster. För handhavandet af den civila veterinärsjukvården skulle staten aflöna en förste länsveterinär i hvarje län samt dessutom i åtta län, hvilka med afseende på deras utsträckning och oförmåga att sjelfva underhålla veterinärer ansetts vara i behof af ett sådant understöd, nemligen Norrbottens, Vesterbottens, Vester-Norrlands, Jemtlands, Stora Kopparbergs, Gefleborgs, Vermlands och Kalmar län, äfven en andre länsveterinär, den förre med 1,800 kronor i årlig lön samt motsvarande rang med regementshästläkare, enligt nya förslaget till härordning, det är med kapten af 2:dra klassen, den senare med 900 kronor i årlig lön och kostnadsfri bostad af vederbörande kommun samt löjtnants rang af 2:dra klassen. Härförutom och i ändamål att underlätta anställandet af ett tillräckligt antal veterinärer inom landet föreslå komiterade, att veterinärer, som af myndigheter eller enskilde blifvit anstälde, skulle, efter derom hos Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande gjord ansökan och sedan Sundhets-Kollegium pröfvat kompetensen, få antagas till distriktsveterinärer med rätt till tjänsteårsberäkning, emot skyldighet att vid förekommande fall stå till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förfogande; varande det underdåniga betänkandet åtföljdt af förslag till instruktion för civilveterinärer i riket. Jemte det att förhöjd pensionsrätt tillgodokommer i statens tjänst anstälde veterinärer, anse komiterade billighet och rättvisa fordra, att äfven de ordinarie lärarne vid statens veterinärläroverk, som derifrån nu äro uteslutne, måtte komma i åtnjutande af lämplig pensionsrätt.

Beträffande den militära veterinärsjukvården instämma de komiterade hufvudsakligen i hvad komitén för utarbetandet af förslag till grunder för ny härordning i sådant afseende framställt, hvilket afser, att armén skulle ega 18 regements- och 22 bataljonshästläkare, hvarförutom skulle antagas 10 extra hästläkare bland dem, som egnat sig åt studiet af veterinärvetenskapen, samt vid rytteriet vara anstälde 55 hofslagare eller en vid hvarje sqvadron. Regemensthästläkaren skulle hafva samma lön som kapten af

2:dra klassen eller 1,800 kronor, med rätt till uppflyttning, efter 10 års tjänst i nämnda egenskap, till lönegrad i likhet med kaptener af 1:sta klassen, eller 2,800 kronor, samt bataljonshästläkare lika lön med löjtnanter af 2:dra klassen eller 900 kronor. Extra hästläkare skulle uppbära i arfvode 200 kronor och hofslagare 600 kronor; och hemställa komiterade, att förbättring i de militäre veterinärernes ställning måtte så snart som möjligt och i den mån, som sådant låter sig genomföras, komma de dertill kompetente militäre hästläkare till godo.

För att bereda tillfälle för sådane veterinärer, som i sitt yrke ådaga-lagt framstående skicklighet och duglighet, att i utlandet vidare utbilda sig, hafva komiterade slutligen föreslagit, att till resestipendier för såväl civile som militäre veterinärer skulle anvisas ett årligt anslag af 2,000 kronor att utgå antingen såsom ett eller flera stipendier.

Rörande frågan om den myndighet, som lämpligast bör hafva öfverinseendet öfver veterinärväsendet, hafva komiterade, enär hvarken veterinärväsendet i vårt land, åtminstone i den närmaste framtiden, kan komma att få den omfattning, att därför skulle erfordras en särskild styrelse, eller det vore välbetänkt, att chefskapet öfver veterinärväsendet fråntoges den myndighet, som har inseendet öfver sjukvården för rikets befolkning, uttalat den åsigt, att öfverinseendet öfver veterinärväsendet fortfarande bör tillkomma Sundhets-Kollegium.

Hvad sedermera angår veterinärundervisningen, hafva komiterade föreslagit att, under det veterinärinstitutet i Stockholm hädanefter liksom hittills bibehålles för bildandet af veterinärer för statens såväl civila som militära veterinärtjänster, skulle inrättningen i Skara, som derefter äfven borde benämnas institut, anordnas till en veterinärskola med mindre fordringar på så väl elevens förkunskaper som på omfattningen af den lärokurs, han har att vid skolan genomgå, och skulle denna anordning hafva till hufvudsakligt syfte »att tillfredsställa behovet för det stora flertalet bland landets jordbrukande befolkning att ega tillgång på veterinärer, hvilka, utan att behöfva ega den högre såväl allmänt humanistiska som veterinära bildning, hvilken numera förutsattes såsom ett vilkor för befordran till statens tjänster, skulle kunna, i anseende till det lägre kunskapsmått man af dem fordrade och den kortare tid de för sin utbildning behöfde använda, lemna en häraf betingad billigare sjukvård». De från institutet i Stockholm utexaminerade eller s. k. första klassens veterinärer skulle allena ega rätt att söka och erhålla anställning med lön på stat, hvaremot de från Skara utgående, eller andra klassens veterinärer, endast vara berättigade till anställning som private veterinärer och till utöfning af enskild praktik.

För inträde som elev vid läroverket i Stockholm skulle fortfarande fordras att hafva aflagt maturitetsexamen, hvarjemte lärokurserna derstädes i öfrigt skulle förblifva oförändrade, hvaremot för inträde såsom elev vid

läroverket i Skara endast skulle fordras, att innehafva kunskapsmått, motsvarande det för uppflyttning till 6:te klassen af statens elementarläroverk erforderliga, samt kursen i öfrigt der göras mindre omfattande än i Stockholm, med hufvudsakligt afseende på att bilda praktiske veterinärer. För att institutet i Stockholm måtte komma i det skick, som är nödigt för undervisningens ändamålsenliga handhavande, hafva komiterade förordat ombyggnad af institutets byggnader på föreslagna tomten å qvarteret Vedbäraren, lägenheten Djursborg och Ladugårdsgärde för en beräknad summa af 498,324 kronor, hvilken summa, sedan afdrag af värdet för institutets nuvarande byggnader, uppgående till 320,000 kronor, blifvit gjord, reduceras till ett belopp af 178,324 kronor. Beträffande samma instituts stat hafva komiterade ej föreslagit annan förändring, än att adjunktens lön skulle höjas från 1,500 till 2,000 kronor samt att, med afseende på dispositionen af det till stipendier åt elever beviljade anslag af 4,000 kronor, den bestämmelsen borde stadgas, att detsamma borde fördelas bland minst tio elever.

För undervisningens behöriga upprätthållande vid Skara skulle fordras en professor, som tillika vore institutets föreståndare, två lektorer, två adjunkter samt en instruktionssmed. För genomförandet af den föreslagna omorganisationen af detta läroverk anse komiterade ett ökad statsanslag af 12,900 kronor nödigt, hvarjemte och då utgifterna för institutet i första hand böra bestridas af de tillgångar, som Hernqvistska donationen och de af staten till läroverket upplåtna jordegendomar erbjuda, och då det är af vigt att förvaltningen af dessa dispositoner ordnas på ett sätt, som närmast öfverensstämmer med institutets ändamål, föreslå komiterade, att den åt föreståndaren anslagna löningsjorden bör af honom sjelf disponeras, hvaremot öfriga jordfastigheter med större fördel kunna utarrenderas.

Tillsynen öfver den veterinära undervisningen skulle uppdragas åt Sundhets-Kollegium, som ej mindre egde att bestämma de kurser, som med afseende å läroverkens olika ändamål i fråga om utbildandet af veterinärer böra ligga till grund för undervisningen, än äfven granska och fastställa det förslag till undervisnings-schemata, som årligen skulle af hvarterdera läroverkets lärarekollegium upprättas; på det Kollegium måtte blifva i tillfälle att vaka öfver det undervisningen bedrefs enligt den af Kollegium fastställda planen, skulle Kollegium äfvenledes ega att utse censorer för att öfvervara afgangsexamina, med rättighet för desse att underkänna elev, som de finna sakna nödiga insigter, allt i öfverensstämmelse med de förslag dels till förändring af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga reglemente för veterinärinstitutet i Stockholm den 24 Maj 1867 och dels till nytt reglemente för veterinärinstitutet i Skara, som finnas bilagde komiterades underdåniga betänkande.

Till fullgörandet af den Nådiga befallningen får Sundhets-Kollegium för sin del först i underdånighet erinra, att Kollegium ej mindre i sitt den

17 Maj 1866 afgifna underdåniga utlåtande rörande af särskilde komiterade för ordnandet af veterinärväsendet afgifna betänkande, än äfven i underdåniga utlåtanden öfver svenska veterinärläkareföreningens i ärendet gjorda framställningar redan uttalat den åsigt, att så väl de civile som militäre veterinärerne med aflöning på stat borde erhålla förbättrade löneförmåner och en samhällsställning, som bättre motsvarar deras nu varande ståndpunkt i bildning och kunskaper; samt att vid tillsättningen af dessa tjänster samma grunder måtte tillämpas, som vid utnämning af statens öfriga tjänster, så vida staten skall kunna för framtiden påräkna att ega erforderligt antal skicklige och erfarne veterinärer. Då komiterades framställning i dessa delar helt och hållet öfverensstämmer med den åsigt Kollegium sålunda redan uttalat, och Kollegium fortfarande finner det vara af synnerlig vikt, att åtgärder i det angifna syftet vidtagas, anser sig Kollegium böra instämma uti komiterades underdåniga hemställan i berörda afseenden. Beträffande länsveterinärernes löneförmåner, så hafva dessa visserligen, sedan Kollegium afgaf ofvån nämnda underdåniga utlåtanden, till följd af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga proposition till 1873 års riksdag, blifvit förhöjda till 1,000 riksdaler riksmünt; men detta belopp kan ingalunda anses motsvara hvarken de stegrade lefnadskostnaderna eller de löneförmåner, som tillkomma andre, med dem jemförlige tjänstemän, och fordrar följaktligen ytterligare förhöjning.

Beträffande de civile veterinärerne har Kollegium i sitt ofvan åberopade underdåniga utlåtande den 17 Maj 1866 anført: att då veterinärmedicinen i sin tillämpning egentligen är af ekonomisk betydelse och i främsta rummet afser skydd för enskild egendom, anspråken på statens medverkan i detta hänseende knappast böra kunna sträckas längre, än att staten må bekosta ändamålsenliga undervisningsanstalter för danandet af tillräckligt antal kunnige och skicklige veterinärer samt anställandet och aflönandet af den personal, som befinnes nödig för den offentliga husdjurssjukvården, d. v. s. till förekommande eller hämmande af befarad eller yppad allmännares sjuklighet och farsoter bland husdjuren; hvaremot och då veterinärens biträde för den enskilda husdjurssjukvården under vanliga förhållanden företrädesvis åsyftar att skydda jordbrukarens enskilda egendom, det synes rätteligen böra tillkomma den enskilda eller kommunala omtanken att anställa och aflöna det antal veterinärer, som för sådant ändamål kan anses vara behöfligt, till följd hvaraf statens åliggande i berörda afseende bör begränsas till anställandet af en länsveterinär i hvarje län eller tvenne i de län, hvilkas storlek och utsträckning befunnits sådant påkalla, hvaremot det tillkommer hushållningssällskap, kommunalstyrelser eller enskilda personer att antaga och aflöna det antal veterinärer, som derutöfver erfordras för den enskilda husdjurssjukvården.

Dessa åsikter, som Kollegium fortfarande hyser, hafva hufvudsakligen blifvit af komiterade godkända, men vid tillämpningen af desamma hafva de, som nämndt är, föreslagit tvenne grader af länsveterinärer, nemligen en förste länsveterinär i hvarje län samt i åtta län ännu en veterinär, benämnd andre länsveterinär. Under det Kollegium vitsordar behovet af ytterligare en länsveterinär i de föreslagna länen, synas ej tillräckliga skäl förefinnas att ställa denne andre länsveterinärens kontanta löneförmåner lägre än den förstes, så mycket mindre som denne andre veterinär vanligen torde komma att få sin station i de mera aflägsna trakterna med gles befolkning, der följaktligen föga inkomst kan påräknas af den enskilda praktiken, under det att båda veterinärernes tjänsteåligganden äro helt och hållet desamma. Snarare torde på nämnda grunder den s. k. andre länsveterinären, jemte samma lön som den förste, böra ega förmånen af fri bostad, om man skall kunna påräkna att få kompetente veterinärer att bosätta sig i dessa aflägsna trakter. Kollegium tillåter sig tillika härvid erinra, att i de fyra län, der redan tvenne länsveterinärer finnas anstälde, ingen skiljaktighet eger rum emellan deras löneförmåner.

I likhet med komiterade anser Kollegium deremot fördelaktigt och i väsendtlig mån befordrande anställandet af ett större antal privatveterinärer, om desse i egenskap af distriktsveterinärer tillerkännas rätt till tjänstårsberäkning. Enär likväl desse veterinärer skulle ega att på Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes och Sundhets-Kollegii förordnande hafva att fullgöra alla en länsveterinär tillhörande åligganden, är det nödigt att endast fullt legitimerade veterinärer, hvilkas kompetens förut blifvit af Sundhets-Kollegium granskad och godkänd, må till distriktsveterinärer antagas.

Mot det af komiterade uppgjorda förslag till instruktion för civilveterinärerne förefinnes enligt Kollegii uppfattning anledning till flera väsendtliga anmärkningar. Sålunda innehåller detsamma ej fullt noggranna bestämmelser rörande veterinärernes åligganden i allmänhet och särskildt vid utbruten smittosam sjukdom bland husdjuren, deras skyldighet att tillse och öfvervaka helsovården inom distriktet och dervid meddela de råd och upplysningar rörande djurens skötsel, utfodring, anordning af ladugårdar och stallar m. m., som ofta befinnes vara af nöden; vidare äro bestämmelserna bristfälliga rörande rapporters och räkningars afgifvande, beträffande veterinärs skyldighet att biträda polismyndigheter vid besigtningar af djur, rörande veterinärens ansökan om tjänstledighet för längre tid o. s. v. Kollegium har dock så mycket mindre ansett sig böra ingå i någon fullständig granskning af det föreliggande förslaget, som en dylik instruktion i hufvudsakliga delar sammanhänger med stadgandet om hvad som iakttagas bör till förekommande af smittosamma sjukdomars spridande bland husdjuren inom landet, hvartill förslag för närvarande är beroende på Eders Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning. Kollegium föreställer sig derföre, att uppgörandet

af nu i fråga varande instruktion lämpligast bör uppskjutas, tills sistnämnda förslag blifvit af Eders Kongl. Maj:t granskadt och godkändt.

Mot komiterades förslag rörande pensionsväsendets ordnande och det ifrågasatta anslaget till resestipendier har Kollegium intet att erinra.

Beträffande ordnandet af den veterinära undervisningen har Kollegium vid föregående tillfällen uttalat den åsigten, att för bildandet af det antal veterinärer, som landet för närvarande och i en längre framtid kan anses behöfva, ett enda läroverk, som i sådant fall företrädesvis borde vara förlagdt i hufvudstaden, vore för ändamålet tillräckligt, hvarföre, om frågan gälde att från början ordna denna angelägenhet, det svåriligen kunde ifrågasättas, att derför anordna tvenne läroverk. Men då utom det redan befintliga, fullständiga veterinärinstitutet i Stockholm äfven finnes en veterinärinrättning i Skara, som i hufvudsaklig mån är grundad på af framlidne Professorenen Hernqvist donerade fastigheter och kapital, och mot hvars indragning endast af denna anledning betänkligheter kunna uppstå; då trakten omkring Skara under snart 100 år för sina husdjur egt fördelen af denna anstalt; då allmänna meningen inom landet synts vara för anstaltens bibehållande, och sistlidet års riksdag gifvit ytterligare anslag till densamma, torde svåriligen någon indragning af densamma nu mera allvarligen ifrågakomma; hvaremot det är så mycket angelägnare, att denna inrättning förflyttas ur sin inskränkta och provisoriska ställning, som med rätta blifvit ansedd som en brist i veterinärundervisningen, och att dess verksamhet på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt ordnas. I sådant afseende skiljer sig dock det af komiterade nu framlagda förslag väsentligt från det af Kollegium vid föregående behandling af denna fråga framställda. Under det att Kollegium nemligen ansett, att Skara veterinärinrättning, så vida den skall fortfara, borde för ändamålet upphöjas till fullständigt läroverk och blifva likställigt med det i Stockholm, hafva komiterade föreslagit, att läroverket i Skara skulle anordnas för bildandet af en andra klass veterinärer, med lägre så väl inträdes- som afgangskunskaper. Landet skulle härigenom komma att erhålla två slag af veterinärer, det ena med högre förberedande och fullständig veterinärbildning, det andra med lägre förkunskaper och mindre omfattande veterinärkunskaper. De förre skulle ensamme vara kompetente till statens tjänster; de senare borde endast vara berättigade att utöfva enskild veterinär praktik, i hvilket afseende deras biträde skulle vara att påräkna för billigare pris.

Mot detta komiterades förslag har Sundhets-Kollegium många och viktiga betänkligheter att anföra. Afser man endast veterinärens verksamhet såsom privatpraktiker, lärer den enskilde, som anlitar honom för sitt sjuka djurs behandling, böra ega rätt att förutsätta tillräckliga kunskaper dertill, hvilken veterinär han än må anlita; och enär äfven den enskilde veterinär-

rens biträde måste begagnas, då fråga är om åtgärder mot smittosamma husdjurssjukdomar — hvilket äfven komiterade antagit i § 1 af förslaget till instruktion för civile veterinärer — lär den icke kunna på tillfredsställande sätt fullgöra ett sådant, ofta högst maktpåliggande uppdrag med mindre kunskaper, än den fullständigt utbildade statsveterinären. Då således närmaste föremålen för veterinärens verksamhet, antingen han är i statens tjänst anställd eller icke, äro desamma, måste äfven fordringarna på hans kunskaper vara enahanda. Dessa skäl skulle redan vara för Kollegium tillräckliga för att på dem grunda dess underdåniga afstyrkan i afseende på komiterades förslag att bilda två slag af veterinärer; men Kollegium hemtar ytterligare anledning dertill af de förvecklingar, som vanligen blifva en följd deraf, att för utöfningen af samma yrke finnas olika kompetensvilkor, och hvarpå många bevis finnas att tillgå från den tid, då de vid Carolinska Medico-Kirurgiska institutet och de vid universitetens medicinska fakulteter aflagda examina hvar för sig eller båda tillsammans medförde olika kompetens till läkarebefattningar.

Om komiterades förslag rörande bildandet af två slag af veterinärer också icke skulle hafva sin grund i komiterades önskan att förskaffa Skara veterinärinrättning någon verksamhet vid sidan af veterinärinstitutet, utan vara föranledd af ett förmodadt behof af veterinärer för billigare pris, ehuru med ofullständigare kunskaper, än de fullständigt bildade veterinärerna, torde detta ändamål likväl knappast vara att ernå på den föreslagna vägen. Skara veterinärinrättning eger sedan mer än två år Eders Kongl. Maj:ts medgifvande att mottaga elever med förkunskaper svarande mot femte klassens i högre elementarläroverket, hvilka efter genomgången kurs och godkänd examen erhålla rättighet att utöfva enskild veterinär praxis; men, såsom komiterade sjelfve uppgifva, det oaktadt eger inrättningen för det närvarande ingen elev. Komiterades förslag innebär ingenting annat än en fortsättning af den befogenhet inrättningen redan tills vidare innehar, men lemnar ingen garanti, att inrättningen skulle hädanefter mer än för det närvarande blifva försedd med elever.

I betraktande af dessa med flera olägenheter, som blifva en sannolik följd af den föreslagna anordningen af veterinärundervisningen, under det likställigheten mellan båda läroanstalterna måste anses medföra flera och stora fördelar för veterinärbildningen, såsom bland annat den vetenskapliga täflan, som under sådana förhållanden skall göra sig gällande mellan de båda läroverken, och hvilken ej mindre på undervisningen än lärarnes förkofran och vetenskapliga utveckling utöfvar ett så fördelaktigt inflytande — en omständighet som vid den medicinska undervisningens ordnande inom landet haft den betydelsen, att staten ansett med sitt intresse öfverensstämmande att med ganska betydande kostnader anordna 3 likställda

läroverk — och enär åt den kliniska undervisningen kan gifvas större fullständighet, om den kan meddelas vid tvenne likställda veterinäranstalter, af hvilka den ena möjligen kan lemna större material af ett slags husdjur än den andra, anser Kollegium öfvervägande skäl tala för att Skara måtte anordnas till fullständigt, hellre än ett ofullständigt, läroverk samt blifva likställigt med det i Stockholm; och vidhåller Kollegium så mycket hellre denna åsigt, som läroanstalten i Skara icke allenast till en början utan äfven ännu i många år bör kunna på nöjaktigt sätt motsvara en sådan anordnings fordringar utan någon större tillökning i lärarekrafter och penningeanslag, än komiterade föreslagit för dess verksamhet såsom lägre läroanstalt.

En annan fråga är, huruvida stadgandet om undergången maturitets-examen såsom vilkor för att blifva antagen till elev vid de veterinära fullständiga läroverken bör förblifva qvarstående. Erfarenheten har nemligen otvetydigt visat, att sedan nämnda stadgande från och med 1871 tillämpades vid veterinärinstitutet i Stockholm, elevernes antal betydligt aftagit. Om ock flera andra omständigheter, såsom veterinärernes i förhållande till deras lärokurs och mödosamma tjenstgöring alltför otillräckliga löneförmåner, deras förbisedda betydelse och samhällsställning, det bedröfliga skick, hvori institutets lokaler är efter år blifvit lemnade, bidragit att afhålla personer med håg och fallenhet från att välja denna bana, torde likväl de höga fordringarna på förkunskaper i icke ringa mån medverkat till nämnda förhållande, hvarförutom genom detta stadgande elevernes inträde vid institutet fördröjes, så att de vid början af de veterinära studierna vanligen befinna sig vid en ålder af mer än 20 år.

Under de första tre åren, efter det Nådiga reglementet för veterinärinstitutet den 24 Maj 1867 började tillämpas, erfordrades för inträde såsom elev derstädes endast att hafva genomgått sjetten klassen af högre elementarläroverk eller styrka sig ega motsvarande kunskaper. Denna fordran motsvarar i det närmaste den fordran på förkunskaper, som för veterinärer är stadgad i Preussen genom Kungörelsen den 25 September 1869; och af 1871—1872 års skolkomité föreslogs, om Sundhets-Kollegium icke misstager sig, en sådan anordning af undervisningen på den s. k. reala linien, att en afslutning skulle äga rum tvenne år efter den femte klassen, eller ungefär vid den nuvarande sjetten klassens slut, afsedt för de ynglingar, hvilka skulle egna sig åt veterinärkonsten, farmacien och flera andra dermed jemförliga yrken. Om en återgång skedde från de nu stipulerade inträdesfordringarna vid veterinärinstitutet till dem, som voro gällande under åren 1868—1871 och motsvarade genomgången af nuvarande sjetten klass i ett högre elementarläroverk, hör icke rättvisligen kunna sägas att derigenom Rikets Ständers en gång uttalade önskan om högre förkunskaper hos veterinärerne blifvit

förbisedd, enär inträdesfordringarna vid den tiden voro ganska obestämda och ganska ringa. Sundhets-Kollegium tillåter sig så mycket hellre hemställa denna sak till Eders Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning, som den ålder ynglingen innehar, då han genomgått nuvarande sjette klassen, i allmänhet motsvarar såväl de kroppskrafter en veterinärelev bör ega som den för inhemtandet af de olika läroämnena erforderliga förståndsutveckling. Dock böra inträdesfordringarna ställas på afgångsbetyg ur sjette klassen eller, om inträdessökande icke bevistat högre elementarläroverk, på betyg från sådant läroverks lärare om vid särskildt förhör ådagalagda motsvarande kunskaper; att i allmänhet fordra motsvarande kunskaper utan föreskrift huru de böra styrkas, föranleder ovisshet vid inträdespröfningen och har till påföljd, att många blifva antagne med underhålliga förkunskaper.

Den anmärkning, som kan göras mot ifrågavarande nedsättning på den grund, att maturitetsexamen i allmänhet fordras af sådane tjenstemän, med hvilka veterinärer i statens tjenst enligt komiterades förslag skulle erhålla enahanda samhällsställning, torde förfalla, då man besinnar betydelsen af den fyraåriga kurs veterinären har att genomgå, innan han erhåller full kompetens.

De af komiterade såsom villkor för inträde vid det projekterade lägre läroverket i Skara föreslagna inträdesfordringarna, eller de kunskaper, som svara mot femte klassens slut, äro enligt Kollegii åsigt för låga och dertill obestämda. Om de skola ådagaläggas genom afgångsbetyg, är ynglingen, då han i regeln vid 15 års ålder genomgått femte klassen, för klen både till kroppskrafter och förståndsutveckling för att med fördel inträda som veterinärelev; skall han vänta några år till dess åtminstone kroppskrafterna tilltagit, har han sannolikt glömt mycket af sina kunskaper och under tiden antingen varit sysslolös eller misslyckats på andra vägar. Kan eleven antagas utan afgångsbetyg, endast på betyg af hvem som helst eller efter godtycklig pröfning af anstaltens lärare, lemnar ett sådant förfarande ingen säkerhet om förkunskapernas beskaffenhet. Skulle Eders Kongl. Maj:t, oaktadt hvad Kollegium nu anfört, finna skäl att godkänna komiterades förslag till reglemente för Skara veterinärinrättning, torde fördenskull föreskriften om inträdesfordringarna böra erhålla närmare bestämning.

Hvad berörda förslag till reglemente i öfrigt beträffar ej mindre än de föreslagna ändringarna i veterinärinstitutets nu gällande reglemente, har Kollegium så mycket mindre ansett sig nu böra ingå i någon granskning deraf, som Kollegium förutsätter att, för den händelse den föreslagna planen för undervisningen skulle komma att antagas, Eders Kongl. Maj:t ej lär underlåta att, sedan veterinärinstitutets lärarekollegium och vederbörande direktioner blifvit hörda, deröfver ånyo inhemta Kollegii utlåtande, hvilket då med större fullständighet kan afgifvas. Endast i det afseende

torde Kollegium nu böra i underdånighet uttala sin åsigt, att den begränsning af de olika läroämnenas kurser, hvilken komiterade föreslagit skola af Sundhets-Kollegium verkställas, icke kan af Kollegium och sannolikt icke heller af någon annan åstadkommas och, om den än kunde ske, vore utan ändamål, enär ett öfverskridande deraf svårligen kan anses som ett fel å lärarens sida eller lända lärjungen till skada.

Beträffande komiterades förslag att Sundhets-Kollegium skulle utöfva insecendet öfver den veterinära undervisningen och af sådan anledning icke allenast bestämma lärokurserna vid de båda läroverken utan äfven utse censorer vid afgangsexamina, tillåter sig Kollegium i underdånighet erinra, att detta förslag innebär en återgång till hvad som egde rum före utfärdandet af nu gällande reglemente för veterinärinstitutet af den 24 Maj 1867, enligt hvilket det tillkommer direktionen att vaka öfver institutets verksamhet i sin helhet, hvartill följaktligen öfven hörer undervisningen.

Då direktionen till biträde vid fullgörandet af detta uppdrag eger institutets lärarekollegium, som det bland annat tillkommer att hafva insecende och vård om institutets vetenskapliga angelägenheter, väcka förslag rörande undervisningen, uppgöra förslag till fördelning af undervisningsämnena och lärotimmar, torde giltig anledning saknas att göra ändring uti gällande stadgande rörande öfverinsecendet öfver undervisningen, enär detta, i likhet med hvad som eger rum vid andra motsvarande läroverk, lemnar åt anstalten sjelf största möjliga sjelfstyrelse, hvilken anses vara af nytta för undervisningen. Hvad som sålunda eger rum för veterinärinstitutet i Stockholm torde äfven böra tillämpas på läroanstalten i Skara, ehvad utsträckning densamma än må erhålla.

Utdrag af Kollegii protokoll, innefattande en ledamots skiljaktiga mening, bifogas; och Kollegium fränhårdar med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormäktigste, Allernädigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåte

N. J. BERLIN.

O. F. HALLIN. EDW. EDHOLM. A. KULLBERG. CARL EDLING.

Stockholm den 5 Januari 1875.

A. J. Bruzelius.

Protokoll,

hållet vid Kongl. Sundhets-Kollegii extra sammanträde den 5 Januari 1875.

Närvarande: Ordföranden Herr General-Direktören m. m. Berlin.

Medicinalråden m. m. Herrar Hallin,
Edholm,
Kullberg,

t. f. Medicinalrådet Herr Doktor Edling.

§ 2.

Föredrog Herr Medicinalrådet Hallin Kongl. Maj:ts Nådiga remiss å utaf särskilde komiterade den 5 December 1874 öfverlemnadt förslag rörande de åtgärder, hvilka kunna vara af behofvet påkallade för att bringa rikets veterinärväsende i ett ändamålsenligt och med tidens fordringar öfverensstämmande skick; och beslöts och justerades skrifvelse till Kongl. Maj:t af lydelse registraturet utvisar.

Herr Medicinalrådet *Kullberg* var af skiljaktig mening och yttrade:

”Då jag icke kan instämma i Kollegii underdåniga utlåtande öfver komiterades förslag till veterinärväsendets ordnande, så vidt detta utlåtande angår frågan om det antal veterinärläroverk, som kan anses för riket behöfligt, får jag såsom skäl för min i denna punkt skiljaktiga mening anföra följande:

Så väl Kongl. Landtbruksakademien, som de särskildt utsedde komiterade, hvilka den 24 Maj 1865 afgåfvo förslag till fullständigt ordnande af veterinärväsendet i riket, hafva ansett ett enda fullständigt veterinärläroverk vara tillräckligt för landets behof och det nuvarande veterinärinstitutet i Stockholm böra dertill utses, en åsigt, hvilken afven delats af Sundhets-Kollegium i dess underdåniga utlåtande den 17 Maj 1866, der det heter: »Onekligt lærer vara att för bildande af det antal veterinärer, som riket för närvarande behöfver och sannolikt för en lång framtid skall behöfva, ett enda veterinärläroverk skulle kunna vara tillräckligt — — —», och yttrar Kollegium vidare, »att grundläggarens (af veterinärinrättningen i Skara) af-sigt med sin donation, att i riket införa djurläkarekonsten och befordra djurläkares bildande, bättre än genom komiterades förslag torde blifva tillgodosedd, om icke allenast de af staten till Skara veterinärinrättning an-

slagna medel, utan äfven de af grundläggaren för densamma bestämda donationer öfverflyttades på en annan dylik inrättning, som derigenom kunde bringas i ett fullständigare och ändamålsenligare skick än någondera förut innehade».

De skäl, som af Kollegium nu anföras för bibehållande af veterinärinrättningen i Skara, äro:

- 1:o) att denna inrättning i hufvudsaklig mån är grundad på de af Professor Hernqvist donerade fastigheter och kapital;
- 2:o) att trakten omkring Skara under snart 100 år för sina husdjur egt fördelen af denna anstalt; samt
- 3:o) att allmänna meningen inom landet synes vara för anstaltens bibehållande;

och anser Kollegium, på grund deraf, att någon indragning af veterinärinrättningen i Skara svårigen numera torde allvarligen ifrågakomma.

För min del kan jag ej tillmäta något af de anförda skälen synnerligt vikt. Enligt det af komiterade uppgjorda förslag till aflönings-, utgifts- och inkomststat för veterinärinstitutet i Skara, hvilken benämning komiterade föreslå, synes afkastningen af den Hernqvistska donationen endast uppgå till 2,365 kronor, nemligen arrenden 1,165 och räntemedel af utlånt kapital 1,200 kronor, under det att det erforderliga statsanslaget beräknas till 12,900, utom det nuvarande 4,100, eller tillsammans 17,000 kronor. Häraf synes att afkastningen af Hernqvistska donationen är allt för obetydlig för att utgöra ett skäl för staten att i Skara hålla ett fullständigt veterinärläroverk. Lika litet torde skäl för en sådan åtgärd kunna finnas i den omständigheten, att trakten omkring Skara i lång tid för sina husdjur haft fördelen af den nuvarande anstalten. Att allmänna meningen inom landet skulle vara för anstaltens bibehållande tror jag ej och hemtar för min åsigt ett stöd, bland annat, deruti, att Kongl. Maj:ts Nådiga propositioner om utvidgning af veterinärinrättningen i Skara till ett fullständigt veterinärläroverk blifvit såväl af 1873 som 1874 års riksdag afslagna.

Fördelarna af tvenne likställda läroverk anser Kollegium ligga dels uti den större fullständighet, som gifves åt den kliniska undervisningen, om den meddelas vid tvenne anstalter, dels uti den täflan i vetenskaplig utveckling, som af den föreslagna likställigheten skulle blifva en följd. Det första af dessa skäl eger ingen giltighet, så vida icke begagnandet af båda anstalternas klinik göres obligatoriskt, något, som dock icke blifvit ifrågasatt. En täflan är visserligen i allmänhet önskvärd, men huruvida åstadkommandet af en sådan ensamt bör vara bestämmande för inrättande af tvenne fullständiga veterinärläroverk torde vara tvifvelaktigt. Innan behofvet af tvenne fullständiga veterinärläroverk kan anses ådagalagdt, måste det först visas, antingen att veterinärinstitutet i Stockholm icke är tillräck-

ligt 'att lemna undervisning åt ett så stort antal elever, som erfordras för landets behof, eller att detta institut icke på ett tillfredsställande sätt uppfyllt sitt ändamål att såsom fullständig läroanstalt bilda skicklige veterinärer och hofslagare. Något sådant har dock icke ens blifvit påstådt, än mindre visadt.

Rörande denna sak yttra komiterade i sitt underdåniga betänkande att, »i fråga om antalet af de veterinärläroverk, som må finnas erforderliga, äro väl komiterade af den åsigt, att om man blott toge hänsyn till antalet af veterinärer, som årligen borde utexamineras för att hålla veterinärernes antal uppe vid en numerär af 300, — — endast *ett* läroverk vore för landet tillräckligt, men då, enligt den af komiterade här ofvan angifna uppfattning, två slags veterinärer, för hvilka komiterade vilja föreslå benämningen 1:sta och 2:dra klassens veterinärer, skulle behöfva utbildas, och då till följd af den mer eller mindre omfattande undervisning, som med afseende på deras blifvande verksamhet borde dem meddelas, deras utbildande vid ett och samma läroverk icke lämpligen torde kunna verkställas, hafva komiterade ansett två skilda läroverk vara behöfliga.» Komiterade grunda således sitt förslag om tvenne läroverk på den förutsättning, att två klasser af veterinärer komma att utbildas, af hvilka den 2:dra klassens veterinärer, såsom komiterade uttryckt sig, »skulle kunna, i anseende till det lägre kunskapsmått man af dem fordrade och den kortare tid de för sin utbildning behöfde använda, lemna en häraf betingad billigare sjukvård.» Men om, såsom jag på de af Kollegium anförda, giltiga skäl vagar hoppas, i vårt land icke komma att vid af staten bekostade läroverk utexamineras två slags veterinärer, med högre och lägre kunskapsmått, så har också den förutsättning, som af komiterade gjorts för behöfligheten af två veterinärläroverk, bortfallit.

På grund af hvad ofvan blifvit anfördt anser jag att behofvet af två veterinärläroverk icke blifvit visadt, utan att *ett* sådant är för vårt land tillräckligt."

Skolande detta yttrande medelst utdrag af protokollet åtfölja det underdåniga utlåtandet till Kongl. Maj:t.

Som ofvan

In fidem

K. H. Sahlström.